

ACTIO CATHOLICA

ORSZÁGOS ELNÖKSÉGE

BUDAPEST, FERENCIEK-TERE 7. III. L. I. EM. 8.

Telefon: 185—130 és 185—243.

74

I.

Az Egyház szentsége

Irta: dr. Michalik Antal

A szentség fogalma.

Mit nevezünk szentnek? És vele ellentétben nem szentnek, hanem közönségesnek, profánnak? *Szent minden, ami az Istené;* — és profán minden, ami az *Istentől elszakadt.* A szó legtágabb értelmében minden, ami van, létezik, Istené, hiszen minden az Isten gondolata és akarata ezen a világon. Minden az Istentől van, és minden az Istent dicsőíti, a csillagos égboltozat nagyságától és fenségessé rendjétől az atomok szörnyen kicsi benső világáig. Mindenben az Isten dolgozik, a természet erői, törvényei, szépsége, nagy átalakulásai, fizikai, kémiai és biológiai téren Isten működése, Isten munkája.

A természetimádás mindenesetre fogalomzavar, mert összezavarja az alkotót a művével, a mérnököt a megépített hiddal. De tény az, hogy a természet szemlélete még Asszisi Szent Ferencnek is folyton azt súgta, hogy az Isten templomában jár, s hogy a természet, a világegyetem bizonyos értelemben szent, nagy és fenségessé isteni mű, szép és tökéletes. Mert az Istené, és mert az Isten gondolatát tisztán sugározza vissza, és az Isten akaratát pontosan teljesíti. Sokkal tisztábban és sokkal pontosabban, mint az emberek világa.

Szentség az emberek világában.

Az emberek világában is alapjában véve minden az Istené. Szent a lelkünk, mert Istenből kipattant szellemi szikra. Szent a test, a vér, a születés, az élet, a halál, a család, a társadalom, mert így tervezte és alkotta az Isten az embert. Az ember az Istennek a legnagyobb és legszebb teremtménye. Egyszerű ésszel az következne ebből, hogy egyúttal tehát a legszentebb teremtménye is, amely az Isten gondolatát és akaratát a legszebben sugározza szét ezen a világon és Isten akaratát, céljait a legtökéletesebben valósítja meg. A dolog azonban nincs így az emberek világában. Vannak és lesznek emberek, akik tudatában vannak a ténynek: itt minden az Istené, és vannak

és lesznek és mindig voltak is emberek, akik ezzel nem törődnek vagy tagadják. Az ok nem más, mint hogy az ember magamagát, mint a világ legnagyobb lényét, aki minden más lény felett áll, kinevezi a világ urának. És az önmaga teljesen független urának. Ez szellemi rövidlátás, amit gögnek nevezünk. Mert megönti vasból a hidakat, de felejtí, hogy egy grammnyi vasat sem tudott még senki előállítani. Az ember tehát el tud szakadni az Istentől, értelmével egészen az önistenítésig, és akaratával egészen a lázadásig. Ez az elszakadt emberfajta természetesen saját maga kigondolta célok irányába állítja be a saját és mindenki más életét, és nem azoknak a céloknak az irányában halad, amelyek felé az Isten indította az ember és az emberiség életét. Az ember világában tehát szentnek kell neveznünk mindazt, aki és ami tudatosan Istené, és Isten céljainak a megvalósítására szabadakaratallal törekszik; profánnak, humánumnak, pogánynak, nem szentnek pedig mindazt, ami a tudatosan és szabadakaratúlag Istentől elszakadt embernek az érdekében játszódik le akár a gondolkodás, akár a cselekvés terén. Jóllehet tehát a szó legtágabb értelmében minden szent, mert minden az Istené, még ezek a szellemi rövidlátó, gögös önistenítők is és lázadó, nem létező célok felé törtető s így a semmibe kilyukadó bünösök is, a szó legszorosabb értelmében szentnek nevezzük azokat, *akik tudatosan elismerik, hogy minden az Istené, ők maguk is, s Isten céljainak az érdekében rendezik be a saját és mások életét.*

A szentség életstílus.

A kétfajta ember természetesen nem ugyanúgy él ezen a földön, nem ugyanúgy gondolkodik a világ és az élet jelenségei felett. Ahol pedig ellentétek vannak, ott szükségszerűleg beáll a harc. Ez a harc két síkon játszódik le. Az egyéni ember belső világában és az emberiség külső: társadalmi életében. Az eredeti bűn következtében mindvalamennyien Istentől elszakadtnak születünk és így minden ember élete azzal kezdődik, hogy kiszabadíthassa magát — ha úgy akarja — a humánus táborából. Mivel a világon semminek a természetét megváltoztatni nem tudjuk, a saját természetünket se, mindennek, ami létezik, csak egy célja van, ami a természetének megfelel. Természetünket az Isten alkotta — mi rontottuk el.

Az Istentől alkotott világnak csakis az Istentől megszabott célok felelnek meg. Minden más cél tehát álom és fantazmagória, aminek tényleges, reális értéke a világegyetemben nincs. A kigondolt célok nem egyeznek a dolgok lényegével, amit Isten gondolt ki. — Az igazi emberi élet az Isten vágányain haladhat csak kizárólag. Minden, ami Isten dicsőségére történik, az voltaképpen ennek az igazi — vagy amint mondani szoktuk — tökéletes emberi életnek az érdekében történik. A tökéletes emberi életet pedig mi úgy nevezzük: *boldogság*. Az egyéni életszentség tehát a tökéletes-ség, és így a boldogság jegyében áll. *Legyetek tökéletesek, mint*

a ti mennyei Atyátok tökéletes. Az emberi szentség nem más, mint tökéletes emberi élet. Honnan vegyük azonban ehhez a szükséges mintát? Hiszen mi mindnyájan pogányoknak születünk. Ez a minta a földre szállott Isten, aki itt emberi életet élt: *Jézus Krisztus*. Nélküle tehát az igazi emberi élet megvalósíthatatlan valami maradt volna. *Szentnek nevezzük tehát mindazt, aki gondolkodásában és cselekvésében Jézus Krisztus mesteri nyomdokain halad, és nem szentnek mindazt, ami ettől a mintától eltér.*

A másik harc a társadalmi élet külső területén játszódik le. Ha bárki egy cél felé törekszik, az ellentétes célokat le kell rombolnia, el kell vetnie és távolítania, mert hiszen két irányba egyszerre nem mehetünk. Ha bárki északnak indult, akkor a dél felé törekvőt ki kell kerülnie, és az útjában állókat el kell távolítania. Aki sodortatni hagyja magát, az a maga céljához elérkezni soha nem fog. Mivel azonban a tömeggel szemben a magára hagyott egyén soha és semmi körülmények között nem veheti fel a harcot a siker reményében, ezt a külső harcot csak mint tábor a táborral, sereg a sereggel, társaság a társasággal szemben vívhatjuk meg. Ezért a Megváltó nem helyezkedhetett a „vallás magánügy” című pogány hazugság alapjára, hanem az Isten dicsőségét, az élet tökéletességét és boldogságát megvalósítani akaró szentjeit az *Egyházba beszervezte*, és ennek az Egyháznak minden olyan tisztánlátást és minden olyan szellemi erőt megadott, hogy ezt a társadalmi harcot a győzelem teljes bizonyosságával folytathassa a világ végéig. *Szent tehát minden ember, aki tudatos komolysággal becsületes és hűséges tagja az Egyháznak; s ami egyházellenes, az természetszerűleg sem Isten dicsőségét, sem az ember tökéletességét, boldogságát nem szolgálhatja.*

Racionalista szent.

Krisztus nélkül életszentség nincs. A tökéletes emberi életet a magára hagyott, Istentől elszakadt ember sem elgondolni, sem keresztül vinni nem képes. Elgondolni nem képes: ezt nem úgy kell érteni, hogy egyes szépségeit, tökéletességeit az életnek az ember magától is ne tudná meglátni. Ha eredeti bűnben születünk is, az értelem megmaradt, és ez az értelem Isten műve. Tehát az igazság felismerésére való eszköz. *És ha az emberi értelem teljesen szabadon, semmitől nem terhelve és befolyásolva végezhetné a maga munkáját, az élet nem egy szépségét és tökéletességét látná meg* (Aristoteles, Marcus Aurélius). Egy bilincset azonban az Istentől elszakadt ember, ha még olyan zseni is, nem tud levenni, és ez nem más, mint ami a lelkében az Isten szerepét átvette: az önzés. Ez egy olyan kerítés, fal, amely a legnagyobb pogánynak is lezárja a látókörét, önimádás nem lehet az emberi tökéletesség forrása. Mert hiszen hiányzik belőle a lényeg: a felfejlődés. A legnagyobb vallásalapítók, a legnagyobb klasszikus pogány bölcselők és a mai próféták egyben megegyeznek, hogy nem az élet szépségeire, hanem a saját külső nagyságukra törekszenek, és hogy az életet nem emelni, hanem élvezni akarják.

A humánus tragédia.

Minthogy pedig mindennek csak egy célja van, ha ennek a célnak a szolgálatában áll, akkor tökéletes, ha a céljával ellentétes irányban halad, akkor boldogtalan. Az összes emberi ésszel gondolt célok üres gondolatok csupán, amelyek soha meg nem valósulhatnak abban az értelemben, hogy tökéletessé, boldoggá tegyék az életet. Az Istentől elszakadt ember voltaképpen a semminek, a nem létező dolgoknak él. Aki pedig nem éri el a célját, annak az élete céltalanná, értelmetlenné válik. Ez pedig keserűséget és gyűlöletet szül, és az életnek megvetését egészen az öngyilkosságig. Ezért jelenik meg a pogánysággal az elvesztett paradicsom óta mindig és mindenütt ez a három jelenség: keserű elégedetlenség, amely folytonos reformokon, forradalmakon töri a fejét, gyűlölet, amely mindent ökölrel és háborúval akar keresztül erőszakolni, és az élet elvetése, lebecsülése, amely másokkal szemben rabszolgatartásban nyilvánul, a saját élete szempontjából, ha akadályokra talál, az öngyilkosságba menekül. A nem szent ember rablógazdalkodást folytat az étellel egyénileg is, társadalmilag is. Mint mikor valaki a földjéből mindent termel és folyvást csak termelni akar, de az elfogyasztott anyagot soha és semmivel nem pótolja, a pogány az életet csak kihasználni tudja, de abba friss erőket és szépségeket belevinni nem tud, mert honnan szedje ezeket? Önmagából? Legjobb esetben egy másik hozzá hasonlóból? Az emberi élet erői hamar kimerülnek, tehát állandó pótlásra szorulnak, és ez a pótlás csak az emberi élet forrásából, az Istentől lehetséges. A pogány a saját maga élete szépsége előtt imádással borul le, ezt a saját szépnek és nagynak tartott életét teljesen kiélvezi, kihasználja, pótlást sehonnan se kap, kimerül, és így csalódva az élet értelmében, elkeseredik, meggyűlöl mindent és végül elveti az életet.

Szentnek nevezzük tehát azt, akinek az élete egy felsőbb forrásból folyton gazdagodik, tágul, az életét folyton emeli, — és pedig nemcsak a magáét, de másokét is emeli — és így nagy jótevője az egész emberiségnek; akiket az élet szerelmeseinek kell neveznünk. Ezért jelenik meg mindenütt az Isten szentjeivel együtt az ember-szeretet valamiféle formában. A szentek gazdagítják ezt a földi életet, mert egy kimeríthetetlen életforrás áll a rendelkezésükre.

Szentségi kategóriák.

Az életszentség egyéni tökéletesülés és ennek érdekében lefolyó társadalmi szervezett küzdelem. Ebben a küzdelemben nem mindenki áll egyforma veszélyeztetett helyen és nem egyforma a feladata. Mint a hadseregben vannak kemény, hűséges közlegények, akik voltaképpen eldöntik a háború sorsát, de vannak nagy vezérek, akik új és zseniális haditerveket szőnek, úgy a szentek között vannak kimagasló hősi és új stratégiával dolgozó lelkek, ezeket az Isten csodákkal tünteti ki, az Egyház pedig szentjei sorába iktatja. Ezek tehát a szó legszorosabb értelmében vett szentek, az Isten hősei, a tökéletes emberi életnek ragyogó csillagai.

Az Egyház szentsége.

A katolikus Egyház a szó összes eddig leszögezett jelentésében szent. Szent eredetében, céljában, lényegében, eszközeiben, szervezetében, küzdelmeiben és a ma reá váró feladatok megoldásában.

A) Eredetében.

Az Egyháznak az eredete Jézus Krisztus sajátos akarata, mellyel a maga hármass földi működését annyira az Egyházra bízta, hogy a saját földi tartózkodása alatt Ő maga csak a megalapozás munkáját végzi, a kivitelezést teljesen az Egyházra hagyja. A tanítása, az erkölcsi vezetése és a kegyelem közlése az emberiséggel voltaképpen akkor indul meg, amikor az apostolok Jézus nevében, az Ő akaratából és az Ő hatalmával elindulnak erre a világra. Bárki a történelem folyamán akármilyen akciót, tömegmozgalmat indított meg, az a mozgalom az alapító életében volt a legerősebb, a leg-hódítóbb és a legtisztább. Minden ilyen történelmi megindítónak az volt a legnagyobb és legfájóbb gondja, hogy az ő kezdeményezésének mi lesz a sorsa, ha majd neki mennie kell innen. És ez a gond jogos volt. Nagy Sándor, Augusztus világbirodalma halálukkal szétesik, Aristoteles gondolatai halálával feledésbe merülnek, meghalt Mátyás, oda az igazság.

Krisztus a maga teljes megváltói működését az Ő társaságára bízta. *Amilyen hatalommal küldött engem az Atya, azzal a hatalommal küldelek én is titeket. Elmenvén tehát az egész világra, tanítsatok minden népet megtartani azt, amit én mondtam nektek.*

Az Egyház tehát születése pillanatában mint alter Christus, második Krisztus jelenik meg a világ előtt. Krisztus a maga kis hazájának a határai között beszélget az emberekkel, tanítja őket, formálja a szívüket, egypárnak megbocsátja a bűneit, a maga voltaképeni hivatását, *az emberiség vezetését az Istenhez*, teljesen az Egyháznak adja át. Krisztus mint Isten tudhatta csak azt, hogy ez az átadás nem jelenti az Ő megváltói hármass működésének sem a végét, sem az elfajulását, sem az eltorzítását, mert hiszen akkor — ami teljesen módjában állott volna — Ő maga lépett volna érintkezésbe az egész világgal, és ma is Ő maga állana érintkezésben minden egyénnel, az egész emberiséggel. Krisztus ezt feleslegesnek tartja, amint szavaiból látjuk, feltétlen biztossággal és teljes nyugalommal bízta az egész emberiség üdvét erre a társaságra.

Mivel pedig mindennek nemessége a származástól függ, az Egyház pedig Krisztusnak az isteni elhatározásából születik: *az Egyház eredete isteni.* Nincs még egy olyan mozgalom és azt hordozó közület ezen a világon, amely *származás dolgában a mi Egyházunkhoz hasonló lehetne*; mert hiszen az Egyház az Isten akaratából születik, hogy ennek az akaratnak a megvalósítója legyen. Amint Dávid hordja össze az aranyat, hogy abból az ő fia, Salamon megépíthesse az Isten gyönyörű templomát, valahogyan ehhez hasonlít a tanító, nevelő és végül a kegyelmet halálával nekünk megszerző Jézus az Ő Egyházával szemben.

És ugyanez a szent akarat, amelyből az Egyház születik, egyúttal fenntartó ereje ma is az Egyháznak. Ez a fenntartó akarat a Szentlélek-Isten, aki az Egyházat születésénél karjaiba veszi és a világ végéig vinni fogja.

Ha van Istennek ezen a világon önmagának fenntartott személyes tulajdona, akkor az Egyház az. Ami pedig az Istené, az szent; *az Egyház tehát szent eredeténél fogva*. Nem úgy keletkezett, hogy Krisztus tisztelői, vagy ha úgy tetszik rajongói propagandát indítanak a maguk felejthetetlen ideálja mellett, — ami irodalomban, művészetben, bölcsletheben állandóan folyik az emberiség történelmének folyamán — de akikhez magának az ideálnak semmi köze, és főleg semmi kapcsolata. Az Egyház nem emléképolás, hanem születésétől a világ végéig *maga a köztünk élő Krisztus és maga a megváltás*.

Nem lehet és nem szabad tehát az Egyházat semmiféle más, akármilyen nagyszerű, akármilyen ősi, akármilyen emberi természetben gyökerező közülethez, társadalomhoz hasonlítani. Nincs hozzá hasonló, teljesen egyedül áll eredetét tekintve, olyan magasan minden más társaság felett, hogy a párhuzamba állítás már megvető félreismerése az Egyháznak.

B) Céljában.

Szentnek kell neveznünk mindent, ami az Istené, tehát szentnek kell neveznünk mindazt, ami az emberek világában lehetővé teszi, hogy Istenéi lehessünk. Az Istennel való végleges és boldog egyesülés magának az Istennek a műve odaát a mennyországban. A legszentebbek azok, akiknek élete Istentől, Istennél és kizárólag Istennel folytatódik egy örökkévalóságon át. Az élet azonban itt indul el ezen a földön, annak az óriási tévedésnek a hazájában, amely szerint a mi életünk a mienk. Az az élet, amit mi emberek a magunkénak foglunk le, az a természetes emberi élet, amelynek epizódjai is, erői is, eredményei is, befejezése is teljesen és kizárólag emberek és semmivel sem többek. Amint mondani szoktuk: természetesek. Ami ennek az életnek a szolgálatában áll, nem bírhat nagyobb értékkel, mint amit szolgál. Emberi civilizáció, kultúra, az értük hozott anyagi és szellemi áldozat mind csak emberi értékek, és ha még olyan általánosak is, hogy szinte nélkülözhetetlenek, szentnek csak annyiban — igen tág értelemben nevezhetők — amennyiben ennek a földi életnek és az összes benne szereplőknek ura, gazdája a teremtő Isten.

Ha azonban van ezen a világon egy olyan tényező, amely az emberi életet magasabbra, tökéletesebbre, szebbre tudja felemelni, mint amilyen az emberi élet a maga természete szerint, akkor azt minden kultúránál, civilizációnál, bölcslethez nagyobb tisztelettel kell körülvennünk, s ezt a magasabb fokú tiszteletünket mi a „szent” jelzővel szoktuk kifejezni. Ami az életet olyan magasra emeli, hogy annál magasabb még a végtelen Isten világában sem lehetséges,

mert az emberi életet az Isten síkjára, nívójára emeli fel: az valóban a legszentebb értéke az egész emberiségnek. És ez az Egyház.

Az Isten kényszerít nem alkalmazhat olyan teremtményével szemben, amelyet Ő maga szabadakaratúnak alkotott, mert Isten önmagának nem mondhat ellent. Az Istent semmi nem korlátozza a maga végtelen lényegén kívül. Az a Kálvin-féle eltévelyedés, amely szerint az Isten tekintet nélkül az emberi szabadakaratú lélek benső alakulatára, egyszerűen kimarkol egyeseket és magához emeli, mindenki által észrevehető szörnyű ellentmondás. Amit nem okadatul az a tény, hogy Istent kiérdemelni senki se képes, hiszen ember emberfeletti dolgot nem vihet végbe. Ez teljesen igaz.

De vajjon ha ehhez erőt — amit mi kegyelemnek nevezünk — kaphat az ember, akkor sem képes? Természetes, hogy ezt az erőt Istentől kaphatja csakis, és nem az emberi intelligenciából vagy elhatározásból. De ez az erő sem telepedhetik be egyetlen olyan szabadakaratú emberi lélekbe se, amely ezzel az erővel a benső egész világában ellentétes alkatú. Az ember gondolkodása és akarati világa egy egész életen át nem azonos, a lélek változásra képes valami ezen a földön, folyton hullámlásban van mindenki belső világa. *Az a tényező, amely hangolni tudja az embert úgy, hogy az Istenből sugárzó erőnek kitáruljon és ugyanakkor ezt a sugárzást a készen álló lélek felé irányítja; a legszentebb célnak az érdekében végez reális munkát, tehát maga is az emberiség legszentebb tényezője.*

Az Egyháznak pedig a célja semmi más, mint ami Krisztus célja volt a megváltással: üdvözíteni az embereket. Ezt jelölte meg Krisztus Urunk az Egyház elindításakor egyetlen cél gyanánt: *Aki hisz és megkeresztelkedik, az üdvözülni fog.*

Sok — sajnos, nagyon sok — katolikus lélek gondolkodik ma úgy, hogy a közelebbi célok a fontosabbak, a távoliak esetleg mellőzhetők. És szeretnék az Egyház érdekeit olyan dolgokhoz lekötni, amelyek teljesen földiek.

Sokat beszélnek az Egyház kulturális, karitatív, civilizáló működéséről. Ezzel nem mondunk semmi rosszat, semmi kompromittálót az Egyházzal. Azok számára, akik még az Egyházon kívül vannak, készítik ilyen módon az első indulást az Egyház felé. De viszont egyes katolikus lelkekben tévedést idézhetnek elő. Ezek a működések az Egyház feladatai között csakis másodrendű célok, amelyek az elsőrendű, nagy és egyetlen célnak az eszközei csupán. És ez a nagy és elsőrendű cél az, aminek az érdekében Krisztus az Egyházat elindította; felemelni az embert már itt a földön, amennyire ennek a kezdetleges életnek a keretei engedik, az Istenhez.

Ezt a célt az Egyház teljesen és tökéletesen megvalósítani képes. Hogy az Egyház ezen a ponton teljesen kifogástalanul élt is ennek a célnak, annak legerősebb bizonyága az a szociálisnak kifestett protestáns kritika, amely szerint az Egyház egy kissé túlságosan irányítja az emberek figyelmét és érdeklődését a másvilág felé, és ennek következtében a katolikus országok és nemzetek szegé-

nyebbek, mint a nem katolikus országok. Ez is egy ellentmondás a túlsó oldal részéről, amint már fentebb egyet láttunk. Hiszen ha elfogadjuk az ő elvüket, hogy az életünk a mienk, és tökéletesen akkor bírjuk az életet, ha azzal tetszésünk szerint rendelkezhetünk, tekintet nélkül annak lényegére és céljára, akkor is nincsen olyan egészséges gondolkodású ember, aki a maga élete legfőbb céljának azt volna hajlandó tekinteni, hogy halála után minél több takarékkönyvecskén, értékpapíron osztozkodhassanak olyanok, akik azoknak a megszerzésében semmi segítséget neki nem nyújtottak. Még természetes gondolkodás szerint is az életnek csak akkor van értelme, ha az nekem és nem másoknak csupán jelent örömet. Szentté, naggyá pedig az élet akkor válik, ha az nekem is és másoknak is boldogságot jelent. Ezt a célt a vagyon nem valósítja meg. Olyan az, mint a porcukor az éretlen gyümölcsön, hogy élvezhetővé váljon az íny számára, de a savával csak megtámadja az emésztőszerveket. A gazdagság ezt az éretlen, savanyú, kezdetleges életet kiélvezhetővé teszi, de viszont annak teljes beérését, kifejlődését, úgy ízében: a boldogság tekintetében, mint színében: jellemességében teljesen tönkre teszi. Az Egyház még a vagyont is megtudja szentelni, amikor olyan magasra emeli a lelkeket, hogy *barátokat szereznek maguknak a hamisság mammonjából*. Nem azok teszik széppé, naggyá az életet, akik az igényeket, a lelkek éhségét növelik, hanem az Egyház, aki a lelkeket olyan magasra emeli, hogy az anyagi változások és gondok ne törjék össze senkinek a lelkét, szívét, jellemét.

Szent az Egyház, amely az Isten erejét: a kegyelmet sugározza bele az emberek lelkébe, és megadja a jogot és nyújt garanciát az örök, felséges élet felé. És ezzel már az első lépéseket ezen a földön olyan naggyá, széppé, értékké teszi, hogy azzal semmi kultúra és civilizáció nem veheti fel a versenyt.

Szent a földi cél.

Az Egyház a földi életnek sem lehet az elrontója, amikor a lelkek legnagyobb fokú nemesítésének él. A katolikus országok nem mind szegények, és ha vannak köztük szegények is, annak vagy területük mostohasága, vagy pedig népük igénytelensége volt az oka. Az Egyház a másodrangú tevékenységében is a maga szent céljának a szem előtt tartásával járt el, és éppen ezért soha olyan kilengéseket a földi élet terén nem támogatott, amelyek végeredményben gazdasági, kulturális visszaélésekhez vezettek. Így gazdasági téren soha nem fogadta el a liberális, nem-katolikus államok rendszerét, amely egy tucat milliomos mellett esetleg ugyanannyi millió nyomorult proletárt eredményezett. Az Egyház éppen szent céljának a tudatában nem felejtí, hogy *nehéz a gazdagnak bemenni a mennyek országába, mint tevének átmenni a tű fokán*; és a szegénység: maxima meretrix. A két véglet ellentétes egymással, de egyben találkoznak, hogy rablelkek számára a kegyelem elvész,

mert mind a kettő, egyik az élvezet útján, a másik az éhség miatt, nem képes mással, csak a testével törődni.

Az ősegyházban már a szegényeket intézményesen védte az Egyház, szerpapjai az egyházi vagyon gondozói, és egyúttal a szegények felszentelt istápolói. A középkorban a szerzetesi intézmények kifejlődésével ezek egyúttal a szociális nyomorúságért is nagy méreteken dolgozó központjai. Kórház, árvaház, menhely, ispotály, lelencház mind az Egyház találmányai. A legnagyobb szentjeink a szegényeknek élnek, de mindezek mellett a szegénység nem kellemetlen, kikerülhetetlen tehertétel az Egyház életében, hanem a szent, nagy cél által megaranyozott földi életnorma, mint önkéntesen vállalt, fogadalommal elvállalt szerzetesi életforma.

A szerzetesi élet által a szegénység is megszentelődik, mert nem a világ- és életútálatból, hanem azért vállalták és vállalják ma is annyi százezren, mert a nagy, szent cél elérésében függetlenséget, tehát fölemelkedést ad a léleknek. Ahol pedig ez a lélekből vállalt önkéntes szegénység életideál, ott szent az a szegénység is, amely nem önkéntes, tehát rajta segíteni kell. A liberálisizmusnak az Egyház azért ellensége, mert önző milliomosokat és még önzőbb burzsoáziát állít elő, a kommunizmusnak pedig azért, mert csupa teljesen nincstelen államrabszolgává alacsonyítja le az embert.

Ugyanígy szenteli meg az Egyház a tudományt, és terjeszti, mert minden igazi tudás a templom lépcsőjénél végződik, és a művészeteket, amelyek az Egyház ölében olyan magasra fejlődtek, hogy mellettük úgy a klasszikus, régi pogány művészet eltörpült, mint a mai sem tud a nyomába lépni. Az Egyház adta meg a szép után éhező emberi léleknek a legszebbet: a szent szépséget, a lélek szépségét, és ennek a szépségnek a meglátása teszi az Egyház művészetét utolérhetetlenül széppé és tökéletessé, szentté.

Szent volt az Egyház törekvése politikai téren is. Ahol az ember mint engesztelhetetlen ellenség egymás életére tör, és folyik a vér és bizonytalanná válik minden, ott a kegyelem sugárzása és a felemelkedés az Istenhez szintén lehetetlenné válik.

Az Egyház mindig a béke apostola. Véget vet a népvándorlásnak és letelepít, európai államszövetséget készít elő, uralkodók jogtalanságait megbélyegzi, szívósan küzd a jobbagyság ellen. Ha ezen a téren nem ért el mindenben százszázalékos eredményt, annak csak az volt az oka, hogy a végrehajtást a dolog természeténél fogva kénytelen az állami szerveknek átengedni, ezek pedig nagyon sokszor nem értik, nem érzik át az Egyház szent célját, és a legszentebb törekvéseket is saját muló, földi céljaik szolgálatába állítják és ezzel sikeresen tönkre is teszik. Amint az Egyház éppen ellenkezőleg a maga legszentebb céljának az irányába terelve ugyanezeket a földi működéseit is, azokat mind megszentelve egyúttal emeli és gyarapítja.

A hitben a tudománynak nagyobb látókört, a művészetben

minden képzeletet meghaladó ideált, a karitászban a szegénységnek méltóságot, a politikában a hatalomnak a felelősség bölcsességét adja meg.

A történelem folyamán az Egyház ezekért a második célokért az elsőt soha nem áldozza fel, a hit, az erkölcsi törvények és a kegyelem változatlan krisztusi közvetítéséért, ha úgy hozza magával a sors, hiveinek életét, intézményeit feláldozza, államok barátságát, zseniális lelkek segítségét egyaránt semmire se becsüli, ha ezek veszélyessé válnak az örök üdvösség és a megszentelő kegyelem sugárzására nézve. (Invesztitúra harc, I. Frigyes, Savonarola, VIII. Henrik, szociáldemokrácia.)

C) Szent lényegében.

Az Egyházat legegyszerűbben és Krisztus kijelentéseinek teljesen megfelelően olyan élő szervezetnek foghatjuk fel, amelynek lényege az organikus életerő, amely tehát láthatatlan, és a látható rész az élő szervezet. Az Egyháznak is van lelke és van teste. Ha az Egyház lényegéről beszélünk, akkor erről a benső, láthatatlan éltető erőről van szó, amely az Egyház tagjait, mint egy szervezetnek sejtjeit egy magasabb életre képesíti és szervezi. Ez a belső éltető erő, az Egyház lelke, az Egyház isteni ereje a Szentlélek Isten. Nem úgy azonban, mintha a Szentlélek Istennek ez volna az egyetlen élete és hivatása és az Egyház a Szentlélek Istennek valami megtestesülése volna, mert a Szentlélek öröktől fogva él, mint az Atyának és Fiúnak boldog akarata, szeretete egymáshoz. A Szentlélek Isten a kapcsolásnak, az összeforrasztásnak az Istene, aki a létet és az igazságot, az Atyát és a Fiút a maga végtelen forró szeretetében összeforrasztja, és mint ilyen, az ember-lelkek tömegébe, az Egyházba is ezt az isteni összeforrasztó erőt sugározza bele az Atyához mint örök élethez, a Fiúhoz mint örök, változatlan igazsághoz, a Fiú emberi természetéhez: Jézushoz, mint az Egyház fejéhez és az Eucharisziához, mint az Egyház szívéhez. Amint az élő lények teremtesekor és azok létezésének minden pillanatában a teremtető Isten a holt anyagba: szén, víz, mész, foszfor, vas stb. belead egy magasabb erőt, amely ezeket a teljesen holt és tehetetlen anyagokat arra képesíti, hogy természetüket meghaladva, azon felülemelkedve, élő sejté alakuljanak át, és másodszor mint már élő sejtek a többi szintén így keletkezett élő sejtek között egy-egy speciális összedolgozást fejtve ki szemmé, vagy ideggé, vagy izommá válnak, szervekké alakuljanak át, és harmadszor végül mint szervek ismét egymás között mint élő test dolgozzanak össze, ugyanezt a működést végzi az Egyházban, Krisztus titokzatos testében, amely élni fog ezen a földön a világ végéig, a Szentlélek Isten.

A nyersanyag, amivel dolgozik a természetes emberi lélek, amelynek minden működése, úgy az éltető, mint az értelmi, mint az akarati működése a test felé irányul, azt formálja, eteti, annak

szükségeit fedezi: technikai kultúra, annak bajait iparkodik megszüntetni: higiéné, civilizáció, és mindennek az érdekében verekszik ki helyet magának a földi társadalomban: hivatás. Annak az életnek a szempontjából, amelyre voltaképpen hivatottak vagyunk, az Istennel összeforrott, tökéletes, szent életnek a szempontjából tehát valósággal tehetetlen valami az emberi lélek, amelynek azonban mégse hivatása az, ami az állati életelvé, az állati párée, hogy belefutadjon a testbe. A keresztség az a pillanat, amikor ez a nyers és tehetetlen emberi lélek a Szentlélek Isten csodálatos erejének a hatása alá kerül és olyan életerőben részesül, amely meghaladva a testi élet minden erőfeszítését, az örökkévalóság magasságaiba indítja el a lelket. Egy új élet indul meg ebben a pillanatban, amelyben a test élete helyébe lép az örök élet, az értelem helyébe lép a hit, az akarat helyébe lép a kegyelem.

Aki pedig az egész életének az értelmét az örökkévalóságban látja és mindent ebből a szemszögből mér le, világnézete és gondolkozása a krisztusi hit, elhatározásai és cselekvései a kegyelemtől átitatott akaratból fakadnak, az nemcsak erkölcsileg szent ember, aki mindenben korrekt, hanem egész lelkében, a maga egész személyiségében az Istené, tehát szent, amit mi örökbefogadásnak, megszentülésnek nevezünk.

Az Egyház lényege ez a megszentülés, amellyel az ember élete egészen más síkon fejlődik tova, hiszen minden tétével közelebb és közelebb jut a végtelen Istenhez.

Új élet csírázása indul meg, amelyben az istenszerűségnek nem sok jelét látjuk eleinte, éppen úgy, mint nem emberszerű a magzat fogantatása után az első időkben. De amint az anyaméhben Isten teremő erejével és az édesanya vérének, testének anyagot szolgáltató közreműködésével megindul a növekedés, és kilenc hónap alatt megjelenik a miniatűr emberke, *úgy adja az Egyház mint anya az adoptált lelkeknek a szellemi tápanyagot*: az isteni életerő pedig a Szentlélek működése, kegyelmi sugárzása. A halálban mint második bölcsőben jelenik meg aztán a miniatűr istenke, — ha szabad így neveznünk — akit az Egyház mint szenvedő és boldog édesanya szült a Szentháromságnak, és a megdicsőülésben indul neki annak a gyönyörű felfejlődésnek a mennyországban, amiről nekünk fogalmunk sincs.

Ha nem születtek újjá a vízből és Szentlélekből, nem mehetnek be a mennyek országába — mondja Jézus Nikodémusnak, látva, amint a Szentlélektől fogant lelkek az Egyházban mint anyaméhben kezdik a csírázó istenszerű életet. Hogy a „dies natalis”, a születésük napján világra jöjjenek az Isten világában.

Az Egyház tehát a Szentlélek arája, aki a Tőle adoptált, megszentelt lelkekkel terhes.

Ez a társaság tehát nem egy klub, közös egyéni érdekek összefogására, vagy különösképen közös egyszintű szórakozásra szánva, nem is egy hadsereg valami célnak kierőszakolására ellentétes cso-

portoktól, nem is egy vállalat, mely a lelkekben bányászik kincsek után, még kevésbé egy párt, amely a világ kormányzására törekszik, *ennél mindnél több, szükségesebb*: ugyanis a halál jegyében álló emberiséget az életre szüli. *Anyá, s ami ennek az anyának titokzatos testébe nem került bele, az az örök enyészet martaléka marad*, ami alatt azonban tessék nyomban azt is érteni, hogy már ezen a földön ezeknek a kimaradtaknak minden életfunkciója felett ott lebeg a halál köde, amelybe életük minden értéke, műve, eredménye belevész.

D) *Corpus mysticum Christi.*

Ha pedig az Egyház egy titokzatos élő szervezet, éspedig anyai szervezet, amelynek éltető erejét a Szentlélek sugározza bele, egyes sejtei pedig a kegyelemben fogant lelkek, és ez a szervezet adja az egyes sejteknek a fejlődéshez szükséges szellemi anyagot, keressük meg ezeknek a szellemi tápanyagoknak a forrását. Erről Krisztus beszélt, amikor azt mondotta: *Én vagyok a szőlőtő, ti vagytok a szőlővesszők; nem teremhet a szőlővessző, hacsak benne nem marad a tőkében. Nélkülöm semmit se tehetnek; Atyám a szőlőműves és megtisztítja a vesszőket, hogy többet teremjenek, aki pedig nincs bennem, az elszárad és tűzre vettetik.* Ennek az élő szervezetnek a feje Jézus Krisztus, a megtestesült Fiú. Így mondja Szent Pál: Isten Krisztust tette az egész Egyház fejévé, amely az Ő teste és kiegészülése, az efezusiakhoz írt levelében. A korintusiaknak pedig újra magyarázza: amint a test egy és sok tagja (sejtje) van, mind valamennyi azonban, akármilyen sok is, mégis egy test: így van Krisztus. Hiszen egy Szentlélekben egy testté kereszteltettünk meg. A rómaiakhoz pedig: Sokan vagyunk egy test Krisztusban, tagjai kölcsönösen egymásnak. Ugyancsak a rómaiakhoz írt levelében magyarázza, hogy egy a fej: Krisztus, egy a test: az Egyház, a sejtek a keresztények, akiknek más-más a működése, de erejük egy Valakitől származik, és a sok fajta működés ebbe az Egybe fut össze, akinek így növekedik a teste. Ha egy ember meghal, elkészíthetik legfeljebb a szobrát, élettelen mását, amelyet, ha még olyan nagyra faragnak is ki, legfeljebb a helyet foglalja itt a földön, esetleg a könyvtárak polcán, ismertetések alakjában.

Krisztus is meghalt, és ez az Ő halála egyúttal titokzatos megszületése, igazi, végleges megszületése ezen a földön, ahol most a híveiben él és fejlődik, nő és erősödik, változásokon megy át formájában. Bájos csecsemőkorát leélte valószínűleg az első századok szent, ősi kereszténységében, ebben a sokat szenvedő, síró, bájos, kicsi Egyházban, amelybe olyan sokan szerettek bele, mert olyan tiszta szemmel nézett folyton az égre. A középkorban az Egyház az első totyogásokat végzi ezen a földön, le-lehuppan, és nagyon kapkod minden csillogó után. Művészetek, muzsika kell neki, és a reneszánszban alaposan megüti magát. Kétezer éves az Egyház

innen-onnan, de még olyan fiatal Krisztus titokzatos teste és a világ vége még alighanem messze van. Hol leszünk mi a szent Egyházunk fiatalságakor, az egy akol, egy pásztor kiteljesedett Egyházának idején. Elaggott kort Krisztus mintájára valószínűleg nem fog élni.

Amint a testben cserélődnek a sejtek és így megújulnak, fejlődnek a szervek, és a test mégis valahogyan azonos marad, úgy teljesítjük mi most a magunk hivatását Krisztus testében, növeljük, visszük Krisztust ennek a világnak, és ehhez a fejtől kapjuk a központi irányítást, az egységes világnézetet, és a szívtől a tápláló vért: az Eucharisziát.

Amint egyesek az aszfaltapostolnak, a szociális tüztől lobogó papnak: Sonnenscheinnek a gondolatait használják fel beszédekben és ellenkezőt cselekszik, úgy nem lehet Krisztust reprezentálni ezen a világon, csak úgy, ha ennek a Krisztusnak hívóivé leszünk az Egyházban. Hogy ebben az Egyházban kiki hová kerül, merre helyeződik el, az olyan mindegy, *fő az, hogy a kicsi sejt éljen, az egész test szellemében és tápláló vérében részesedjék, nőjön, a krisztusi szellemet mindjobban szívja fel és közvetítse a szomszédos sejteknek tovább.*

Az Egyház tehát a földön tovább élő Krisztus, aki mielőtt ennek a világnak a maga isteni dicsőségében, mint ítélő bíró retentő nagyságában megjelenne, bennünk mint gyönyörűen szép, vonzó, szeretetet sugárzó Egyház jelenik meg, amelynek tagjai a maguk módján és helyén, fejlődésük mértéke szerint Krisztust mutatják és hordják ennek a világnak.

Ezért mondja Jézus: Saul, miért üldözesz engem? Pedig Saul nem Krisztust, hanem az Egyházat üldözte, azaz Jézus szerint Őt magát üldözte mégis. Ma már lemondtak nemcsak a legnagyobb színészek, de a trükkökkel dolgozó film világában is arról, hogy Krisztust teljes hűséggel valaki ábrázolni képes volna. Felesleges is, hiszen Krisztus az Ő titokzatos testében önmagát alakítja ki Péterben, Pálban, Agostonban, Assisi Szent Ferencben, a szerzetrendek reguláiban, a katolikus liturgiában, a szorgos Mártákban, az elegáns Magdolnáknban, a mindenkitől elhagyott özvegy Saloméknban, az ácsokban, a magvetőkben és a királyokban.

Szép dolog egy tudományos akadémia tagjának lenni, büszke dolog egy hadsereg katonájának lenni, jellemes dolog egy ország történelmét tovább vinni, *de a légszentebb dolog ezen a világon Krisztus életét biztosítani ezen a földön a világ végéig, amint Szent Pál mondja: Élek én, de már nem én, hanem él bennem Krisztus.*

E) Szent az Egyház szentjeiben.

Az Egyház lelke a Szentlélek, teste Krisztus misztikus teste, sejtjei az Egyház tagjai. Ha most ezeket a sejteket élettanilag, biológiailag vizsgáljuk, látni fogunk sejtcsoportokat, amelyek a hormonok szerepét viszik, azaz egyes szervek életfunkcióit indítják,

szabályozzák. Ez a vezető Egyház, amelyről más helyen lesz vagy volt szó.

Az Egyház azonban nem a klérusból áll, hanem a megkeresztelt lelkekből, akik mind Krisztus testének a sejtjei lettek és itt fejlődnek át az istenszerű örök életre. Amint a testnek sejtjei mind kapják az életerőt, és így a *lehetősége* mindnek megvan, hogy a maga sejt-életét fenntarthassa, növelhesse és feladatát a többi sejtrel szemben elvégezhesse, azonban a szervezetbe került idegen anyagok, mérgek, bacillusok, de akárhányszor túlduzzadó vagy fogyatékos anyagcsere-zavarok miatt egyes sejtek megbetegedhetnek, mások ismét egészségesek maradnak, úgy Krisztus titokzatos testében: az Egyházban is lehetnek egészséges és beteg sejtek. Az egészség forrása az Egyház saját belső ereje, a betegsége mindig kívülről jön be a szervezetbe. Az Egyházat tehát beteg sejtjei mellett is szentnek kell neveznünk, ellenkezőre csak akkor volna jogunk, ha a betegségnek az Egyház volna az előidézője. És amint nem nevezhetem hullának a nagy betegségtől meglepett és azzal még mindig küzdő élő embert, úgy nem nevezhetem az Egyházat megromlottnak, ha beteg sejtjei el találhatnak szaporodni, fellép a láz, de folyik az élethalálharc az élő szervezetben. Ilyenkor az egészséges sejtek kettős munkát végeznek, lázas munkát, hogy a betegség csíráit megromlott testvéreikből kiirthassák.

Ideális állapot az volna, hogy mindenegyes sejtje az Egyháznak a megszentelő kegyelem állapotában élne és Krisztust mutatná ennek a világnak. Ehhez azonban steril-tiszta világra volna szükség egyrésztől, másrésztől itt most nem a végleges tökéletes állapotról, hanem fejlődésről van szó, ami pedig fejlődik, az még nem tökéletes.

Szent az Egyház, ha bűnösöket hord is magában, mert a folyó akkor is folyó marad, ha hordalékja van. *Feltéve, hogy van ereje ezt a hordalékot tovaszállítani és nem alakul át ő maga egy poshadt sártengerré.*

Szent az Egyház, ha itt-ott nagy is a hordalékja, bűnben élő sejtjeinek nagy is a tömege, ha A) van az Egyháznak életerő, hogy a beteg sejtek ne semmisíthessék meg az egészségeseket, hanem azok maradjanak uralmon; B) ha megvan a gyógyító erő, amely a legbetegebb sejtet is ismét vissza tudja állítani a többi egészséges közé; és C) ha megvan a kemény elszántság, amely végső esetben a legkegyetlenebb operációtól sem riad vissza, hogy az életet mentse. Akkor az Egyház él és élni fog.

Az Egyház még nem érte el a nagykorát, de az elmúlt két évezred alatt és ma is az egyetlen akadálya minden emberi gonoszságnak. Felbomló házasságok, gyermekgyilkosságok, szabadszerelem, kiuzsorázó nagytőkék, gépeük titkos szörnyűségei, háborúk, párbaj-mánia, revolverező sajtó, demagóg csalások, titkos szövetségek, stb. stb. az idők folyamán rengeteg barátra, ügyvédre, párt-

fogóra és még több követőre találtak, *csak egy állott és áll ma is velük szemben: a gyűlölt szent Egyház.*

És ez a kemény és rettenthetetlen erkölcsi hatalom rendelkezik azzal a krisztusi szent erővel, hogy minden hozzá forduló bűnösét a betegségéből csodás gyengédséggel, rövidséggel, gyorsasággal ki tudja emelni, mert birtokában van a minden elesettet megszentelő nagy gyógyító erőnek: a bűnbánat szentségének. Krisztus vére sterilizál. És misztikus testének a sejtjei állandó hatásában részesülnek. De a bűnbánat szentsége nem megalkuvás a bűnnel, majomszeretet az imádott tagokkal szemben, akiknek minden meg van engedve, és mint Luther mondja: a hitük elég az üdvösségre, csak csatlakozzanak hozzá; hanem kemény nevelés, mert a gyónásban ítélet alá kerül mindenki. Bár annak, aki kéri, a feloldozás bizonyos, a visszaesésről gondoskodik a kiszabott vezeklés. Itt nem tanította senki soha, hogy vétkezz bátran és higgy még erősebben, és főleg nem állította senki, hogy ez kereszténység volna. A legbűnösebb katolikus is szentebb, semhogy ilyen gonoszság gyökerezne a lelkében, még ha fél és fázik is attól, hogy vádolja magát a gyóntatószéknek nevezett röntgen-laboratóriumban.

Ellenben gyónnak a katolikusok, és gyóntak is mindig, ki félve, ki bizalommal, és akik elmulasztották, azok nagyon szégyellik magukat.

És az Egyház minden erejét megfeszíti, hogy ezeket is oda-csalogassa a gyóntatószékhez, mint a misszionáriusok kegyes huncutságokkal csábítják a feketéket, hogy hagyják magukat megvizsgálni és kezelni.

A katolikus Egyházon kívül nincs ezen a világon erkölcsi szanatórium. És mi lenne ezen a földön, ha ez becsukna? Ami Rómában volt. Ahol hasoncsúszva hazudtak a földi istennek, szóvirágokban egymásnak, rongy volt a nő, átjáróház a házasság, mozgató erő a pénz, amelynek — mint ma is mondják — nincs szaga, a megnyomorodottakat lelökték a sziklákról és csattogott a korbács a rabszolga hátán és ha jajgatni mert, kitépték a nyelvét. Nem kell kétségbe esnünk. Az Egyházat sokan nem ismerik, — sajnos a katolikusok sem — de ahogy rájött a francia forradalom, ahogy rájött Napoleon, ahogy rájött Bismarck, úgy rá fog jönni a többi is: *az Egyház nélkül elpusztul minden erkölcsi szentség ezen a világon.* Nem az kell a betegnek, hogy ismertessék vele a betegségét, de még az sem elég, hogy ráparancsolják a gyógyulást, annak orvosságra van szüksége, amely a betegség kórokozóit sterilizálja. Ez pedig csak egy van: *a szeretet Krisztushoz, aki velünk az Egyházban, mint fej a testtel összeforrv, a maga végtelen erkölcsi egészségét minden beteg sejtjébe átönteni tudja és akarja a bűnbánat szentségében.*

És végül az operáció. Tiltott könyvek jegyzéke, nem egyházi szent házasság, a krisztusi tannal ellentétes vélekedés, ellenszegülés pl. párbajban, és röpi az illető, ha még olyan értékes, nagy,

befolyásos valaki is világi viszonylatban. Néha megütköznek a hívő katolikusok is. Nem jól teszik. Az édesanyámat se csókolom meg, ha fertőző tuberkulózisa van, és Krisztus ugyan elhagyta a 99 igazat az eltévedt bárányért, de nem a tévedést hozta vissza a megmaradtaknak, hanem a bárányt.

Az Egyház a bűnösök terén is, hogy úgy mondjam, a legszen-
tebb álláspontot foglalja el az idők folyamán. Soha nem engedte,
hogy győzelemre jusson bármelyik filozófiai irány, amely valami
módon szabadságlevelet szeretne adni a bűnnek ezen a világon.
Akár a kétségbeesés által, amikor arra tanít, hogy az emberi ter-
mészet annyira megromlott, hogy másra, mint bűnre nem is képes,
amint azt Luther és Kálvin hirdetik, sem azzal a racionalista sza-
badelvűséggel, amely a bűnt az emberi természet szabadságának,
egyéniiségének tartja és az erkölcsöt mint isteni terrort elveti.
(Goethe, Nietzsche.) Az Egyház nem fogadja el sem a vér, sem a
szociális determináltságot, amely a faj imádatát, a koráramlatok
feltétlen igazságát hirdeti a faj és a kor divatos bűneivel együtt.
És ezzel az Egyház többet tett az emberi nem fennmaradása
és evolúciója terén, mint bármi más történelmi alakulat, irányzat.

Es tette ezt legfőképpen azzal, hogy mindig hordott magában
gyönyörű egészséges sejteket olyan nagy tömegben, amilyen tömeg-
ben az Egyházon kívül megálmodni sem képesek.

Az Egyháznak mindig voltak s ma is vannak szentjei. Az élet-
szentséghez nem tartozik hozzá lényegileg a csodatevő erő. A szent-
tek tömege az Egyházban nem csodatételeivel, hanem azáltal szent,
hogy csirázik benne az istenszerű élet a kegyelem hatása alatt, és
mivel így egy magasabb életnek a birtokában van, korrekt teljes-
séggel, erkölcsileg szépen éli az alacsonyabbrendű mindennapi földi
életét. Az a nagy tömeg jön itt számításba, amelyik tiszta gyer-
meksege, ifjúsága után hű a feleségéhez és az urához, él a gyerme-
kei földi és örök jövőjének, de ha kell, ott áll a fronton és tartja
az esküjét, boltjában kiadja a mértéket és a minőséget, hivatalában
segíti a gyámoltalant és a szegényt, elfogadja a nagy honoráriumot,
de tud ingyen is operálni, szereti a munkát és ambicionálja a reme-
ket, utálja az elődisiséget, de támogat minden szerencsétlent, aki
idáig jutott, öreg szüleit nem löki az utcára, és főleg nem mérgezi
meg, hogy az örökséghez jusson, nem kerül érintkezésbe sem rendőr-
séggel, sem bírósággal, megadja a császárnak, ami a császáré, sőt
ha az jó, legendákat költ róla, imával kezdi és végzi a napot, vásár-
nap tisztelettel jelenik meg az Istene előtt, szobája falán Krisztus
képe és a zsebében az olvasó. Csendesen jön és megy el erről a világ-
ról. Itt járnak közöttünk és hála Istennek, olyan sokan vannak,
hogy ma még senki se gondolt arra, hogy ezeknek kellene már végre
szobrot emelni és nagyságukat mindenkinek hirdetni. Minden reájuk
támaszkodik és rajtuk épül fel, bárha azok, akik az ő becsületessé-
gükön mint piedesztálon állva látják a maguk nagyságát, róluk olyan
könnyen felejtkeznek is el.

Luther csak egypár évig prédikált Wittenbergben, s már ezt írja: el, el ebből a Szodomából, ahol gyermekek olyan bűnökben élnek, amit a pápa uralma alatt az öregek sem ismertek. Lenin csak pár éve hajtotta rémuralma alá a szegény orosz népet és sietett a gyermekek nevelését a maga kezébe venni, és megérte, hogy az állami nevelőintézetek gyönyörű természet gépfegyverrel kellett szelidíteni. Ahová az Egyház a lábát teszi, a polinéziai szigeteken éppúgy, mint az amerikai redukciókban, Japánban és Párizs vadonában, rózsáskert ültetése következik ott, míg Marx és a többiek tövist és bojtort jártak csak.

Nekünk vannak szentjeink, s nemcsak a szelíd apácák száz-ezreire, a komoly és ideális szerzetesek seregére, a papok tízezeire kell itt gondolnunk, akik az egész életükkel szabadakaratból állanak a nagy, szent cél szolgálatába, és akiket nem rémít sem Szibéria szörnyüisége, sem a modern pogányság frivol és gúnyos gyűlölete, sem a kenyérjegy-nélküliség, hanem arra a nagy tömegre, amelynek hiába prédikálták a szabadszerelmet, a magzatelhajtást, a nemzetközi hazaárulást, a kisajátítással szerezhető vagyont, a munkanélküli pártjövédelmet, *ők maradtak Krisztus útján becsületes, igaz, szeretetteljes embereknek*, akik olyan hamar el tudták felejtetni mindazt a piszkot és szörnyüiséget, amit ellenségeinktől mindannyian szenvedni voltunk kénytelenek. Amint Petőfi írja apjáról, hogy igaznak tartott mindenkit, mert ő maga volt az.

Ha szembeállítjuk ezt a mi népünket azzal a tömeggel, amely mindenben csak gonosztságot, gazemberséget, csalást, értéktelenséget lát, és dühöng, forrong; minden haragos gondolatnak és minden dühös prófétának bedűl és fanatikusan megy neki a harcnak minden és mindenki ellen, annak lehetnek objektív okai is, de feltétlenül ebben az irányban gyakorolt szem kell ahhoz, hogy mindenütt csak elvetemültséget lásson valaki. Mindenki a maga szemével néz, és *a krisztusi szem tiszta, meglátja minden időben ennek az életnek a vigasztaló oldalát is*. Ez a Krisztus békéje, amit övéinek az utolsó estén hagyott. Sok szentünk van, és ezt nehezen bocsátják meg nekünk a túlsó oldalon. Harnack nem volt katolikus, gyűlölte az Egyházat, nem hitt Krisztus istenségében, mégis ezt kénytelen írni: ennek az Egyháznak szerzeteseiben, vallási társulataiban mélységes életeleme van a kebelében. Minden időben szült szenteket, amennyire embert szentnek lehet nevezni, és most is nevel ilyeneket. Bízalom az Istenben, színtiszta alázatosság, az üdvösség tudata, az odaadás a testvérek szolgálatában, mind megtalálhatók benne, tagjai közül sokan magukra veszik és hordozzák Krisztus keresztségét, és egyben megítélik magukat és örvendeznek Istenben, mint ahogy egy Szent Pál, Szent Ágoston tette.

Ahol mindenki muzsikál, oda csak egy kicsit nagyobb szív, vagy egy termékenyebb értelem szükséges, és megszületik Palestrina, Mozart, Beethoven. Hányszor olvasom a breviáriumban, valamelyik szentünk életrajzában: született nagyon vallásos szülőktől

és gyermekségében magába szívtá Isten, Jézus szeretetét. Hősök, akik kiszabadítva magukat a földi élet karjaiból, valósággal repülnek az Isten felé. Akik hosszú és kemény küzdelemmel felvértezik magukat minden lelki betegség bacillusa ellen. Akik a legnagyobb gátakat veszik, hogy átlendüljenek rajtuk. Akik egy-egy ponton megközelítik magát Jézust, Jézusnak valamelyik erényét, szépségét. Akik már itt a földön kizárólag a mennyországnak élnek. Akiknek más, mint vallási programjuk, nincs. Akik Szent Pállal, a feletti örömeikben, hogy Krisztust elnyerhetik, ezt az egész életet nem becsülik többre, mint szemetet az út szélén, amelyen ők Isten felé elindultak.

Olyan nagy mértékben halmozódik fel bennük a kegyelem, hogy ennek kisugárzó erőközpontjaivá válnak és tömegeket ragadnak magukkal, a nélkül, hogy önmaguk mellett akár a legkisebb propagandát is kifejtették volna. Emlékük nem könyvekben, feljegyzésekben, hanem az Isten- és emberszeretet általuk létesült intézményeiben él tovább. Szent Ágoston mennyi bűnösnek adta és adja vissza az önbizalmát. Szent Benedek kereszteli meg egész Európát, de tanítja és műveli is, Szent Ignác mennyi szellemi harcost, Szalézi Szent Ferenc mennyi író-t indít el, Assisi Szent Ferenc mennyi gazdagnak nyitja ma is a szemét és mennyi szegénynek törli le testi és lelki könnyeit, Kis Teréz mennyi lánybecsületet ment meg ennek a világnak.

Ők maguk ezt nem is tudják, nem is céljuk. Legnagyobb erejük a maguk kicsiségének a tudata az Isten gyönyörű nagyságával szemben. Alázatosak és bűnbánók, mert hiszen Isten fényénél élnek, ahol még a legkisebb porszem is a lélekben láthatóvá válik.

Közös jellemzőjük, hogy gyűlöletet soha és sehol és senkivel szemben nem ismernek, és a legnagyobb ellenségükért hajlandók a legnagyobb áldozatra. Emberek, akikre nem volt és ma sem méltó a föld.

Egy után se marad vissza keserű emlék, amit a legnagyobb történelmi nagyságokról sem lehet elmondani.

Ezek közül, akiket Isten a maguk korában az Egyház érdekében kiemelni szándékozott, hogy világító fáklyái legyenek a hívek előtt és mindenki lássa, milyen nagy az Isten az emberi lélekben; egyeseket a haláluk után csodákkal tüntet ki. És ezeknek a csodáknak a hiteles megállapítása után az Egyház kötelessége őket mint életmintákat a hívők elé állítani, ami a szenttéavatás által történik meg.

Életében senkit szentté nem avattak és még az is ritkán fordult elő, hogy a hívek valakit életében ennek neveztek volna, hacsak nem abban az értelemben, amint fentebb minden megszentelő kegyelem állapotában élő katolikusról mondtunk.

Magától értetődik, hogy szentté senki sem lett, csakis olyan nagy, szent jellemű lélek, akiről mások is tudomást szereztek, másokra is hatással volt, s akiről sokan meg voltak győződve, hogy

a mennyországba jutott. És ezzel a meggyőződéssel fordultak hozzá halála után. És ha a meghallgatás csodás eredménnyel járt s ennek híre futott, akkor indul meg egy mozgalom, amelyet újabb csodák megnövelnek, a helyi egyházvezetőség felfigyel, vizsgálatot tart, kihallgat, és ha a tanúk becsületessége és kellő értelmi megítélő képessége vitán felül áll, akkor, ha a hívek kívánják, Rómába terjeszti fel az ügyet.

Róma, mint nem helyi tényező, valóságos perrendszerű eljárást indít, amelyben nemcsak a csoda tanúi, hanem a helyszínre kiküldött ügyésze is szerephez jut, aki komolyan törekszik, hogy a kérdéses nagy halottnak élete minden részére fény derüljön, és a legkisebb kifogás esetén elejti az ügyet. Ha ez nem sikerül, akkor a tanúk szavahihetősége kerül bonckés alá, szelíden ugyan, de kellemetlen határozottsággal.

És ha mindezek után mégis legalább két, senki által kétségbe nem vonható csoda ténye bebizonyosodik, csak akkor tesznek javaslatot a Szentatyának a boldoggáavatás érdekében. A boldogot már szabad abban a templomban tisztelni, amellyel az élete folyamán érintkezésben volt, de oltárképet festeni róla nem szabad.

Hanem hogy szentté lehessen, újra kell kezdeni az egészet, és ha újabb, legalább két csoda ismét ugyanazon a módon beigazolódik, akkor a Szentatya Rómában kihirdeti a katolikus Egyháznak az illető dicsőségét a mennyben, képét Szent Péter oltára felett bemutatják, feje köré festik a dicsfényt, halála napját megörökítik a breviáriumban, és képe oltárképpé, — vagy amint mondani szoktuk: szentképpé válik. Ő maga pedig életideállá.

A Luther által megromlottak kijelentett Egyház Luther halálától a mai napig vagy ötszáz ilyen szentet avatott, akik közül úgy egyharmada az egész világ előtt ismertté vált és messze országokban is hódít lelkeket Istennek és Jézusnak.

A mi nagy szentjeink a katolikus Egyház *sztentségének a garanciái*. Nem nevezheti senki elvetemültnek, de még csak közönségesnek se azt a szervezetet, amelynek ilyen virágai vannak.

Amint a katolikus Egyház által nevelt nagy tömeg magasrangú civilizációs értéke a legerősebb tanúbizonysága annak, hogy Isten kegyelme az Egyházban árad a lelkekre, az Egyház tehát valóban az Isten Egyháza és így szent, szentté avatott nagyjaink világos bizonyosságai annak, hogy ez a szent Egyház valóban a mennyországba vezet, és azok az eszközök és módok, amelyekkel az Egyház dolgozik: a mi hitünk, a mi erkölcsi szabályaink, a gyónás, a szentáldozás, a mi szentségi házasságunk, a mi szertartási életünk nemcsak arra jó, hogy megkülönböztessen bennünket más vallási társulatoktól, hanem azok mind Istentől jöttek és Istentől elfogadottak, tehát szent és igaz dolgok.

Ez a voltaképeni alapja a szentek tiszteletének.

Isten igazolja a szenteket, a szentek pedig az Egyházat, az Egyház pedig őket mint a maga igazolását és nagyságának a

jelét büszkén állítja az egész emberiség elé úgy szóban, mint írásban, képből, szoborban és a tiszteletükre alakult, vagy általuk kezdeményezett szervezetekben, intézményekben, társulatokban.

A szentek tisztelete.

És nagyon sajnáljuk azokat, akik nem tudnak egyebet tenni, mint tehetetlen méreggel és gyűlölettel fordulni azok ellen, akik Istennek szentjei voltak. Akik a tényekkel szemben arra az álláspontra helyezkednek, hogy szentnek lenni: lehetetlenség. És csodák nincsenek, azokat legendáknak, meséknek kell minősíteni. Mi azt mondjuk: bizzuk a csodákat az Istenre, akinek a csodák nem kerülnek megerőltetésébe, akinél nem csoda az, ami itt csodának számít. De hogy miért volna lehetetlen Istennek, hogy csodáit az Ő szentjeinek az erekléivel kapcsolatban tegye, amikor az Isten olyan nagy horderejű dolgokat bír válogatás nélkül a teremtményeire, mint életünket szüleinkre, földi életünket az állam szerveire, gyógyulásunkat emberi tudományra, üdvösségünket emberekből álló Egyházra, a bűnök bocsánatát az apostolokra stb., azt nem tudjuk belátni. Azt azonban értjük, hogy a hitben lehet vitatkozni és soha meg nem egyezni, erkölcsünket lehet gúny tárgyává tenni, hiszen köztünk sok a kezdetleges és beteg, de szentjeink és a velük kapcsolatos csodákkal mit tegyenek? Ha hitben egy ponton meghajolnak, még marad elég ellentét, ha erkölcsben utánognak, az még mellettük lehet bizonyíték és dicsőség, de a szentek tiszteletében feltétlen meghódolást kellene adniuk a szent, tehát üdvözítő Egyháznak, ami az ő elszakadtságuknak és eltévedt voltuknak teljes elismerése volna. Hogy erre nem kaphatók, azt értjük. Ezzel a szemmel kell néznünk azokat a nagyképű, de téves és tudatosan tévesztő megjegyzéseiket, amelyeket a szentek tisztelete ellen a saját híveik szívének az elködösítésére felhoznak. Hogy az Isten tiszteletét fogyasztja a szentek tiszteletére fordított idő és törekvés. Krisztus mindenestre nagyon komoly hangulatban volt, amikor az utolsó vacsorán búcsúzott a tanítványaitól és ettől a földi élettől, és búcsúszavaiban ezeket mondja: *Én nem nevezlek titeket szolgálóknak, hanem barátainknak, mert a szolga nem tudja, mit tesz az ura, én pedig mindent elmondottam nektek.* Megmosta és megcsókolta tanítványainak a lábait. Aki azt hiszi, hogy az értünk keresztre feszített Jézus bennünket annyira lenéz és megvet, hogy tőlünk félti a maga dicsőségét, az dobja el a Szentírást és soha semmiben se hivatkozzék rá. Az egyszerűen a Szentírással a kezében... hazudik. Krisztus így bánt az Ő még csak majd azután szentté váló apostolaival. Megcsókolja annak a Péternek a lábát, akiről pár perccel később maga jelenti ki: háromszor tagadsz meg engem. Igaz, Ő már azt is tudja és Péterrel is közölni fogja, hogy kereszten fog meghalni az ő Mesteréért.

Istennek az a legnagyobb dicsősége, amikor a kis madár csőrébe olyan dallamot ad, amit a világ legnagyobb orchesterei se tudnak utánózni. Isten kegyelmét, nagyságát, jóságát, szeretetét ünne-

peljük mi minden szentünk ünnepén, azzal a boldog tudattal, hogy ez az édes, nagy Isten a mienk!

Még rosszakaratúbb az az állítás, hogy imádjuk a szenteket, Szűz Máriát. Ha csak egyszer hallanák a Mindenszentek litániáját, hogyan éneкли és mondja minden katolikus: Szent... imádkozzál érettünk, az már tisztában volna két perc alatt, hogy nem Istennek tartjuk mi a szentjeinket, mert akkor úgy szólna a litánia: üdvözíts bennünket, bocsásd meg a bűneinket stb. Haragszanak a szentek ereklýeire, de ugyanakkor vitrinbe teszik apáik pipáit, anyjuk zsoldároskönyvét, Petőfi- és Kossuth-szobákat rendeznek be, és tolonganak egy-egy színésznő autogrammjáért.

A Boldogságos Szűz a mi Anyánk, a szentek a mi testvéreink, akik ugyanannak a Szentléleknek a kegyelméből születtek, ugyanannak a Jézus titokzatos testének a sejtjei voltak, és bennünk is kering az az életerő, amely őket szülte és éltette, mi a szentek egységének a tagjai vagyunk. A szentek nekünk lelki vérrokonaink és őseink Krisztus Egyházában és Isten mennyországában. Csupa szeretet voltak már itt is, tehát semmiesetre se lettek önzők odaát. Szeretnek bennünket a maguk üdvözült módja szerint, azaz közbenjárnak érettünk. Nem az Isten felett rendelkeznek hatalommal, hanem Isten végtelen szeretetének boldog eszközei, mert valóban boldogság az Isten kiömlő szeretetének az eszköze lenni.

Templomaink pedig valóban a mennyország előcsarnokai emberi gondolkodás szerint, hiszen a mennyország tényleges polgárainak a képei tekintenek mindenünnen reánk. Aki látta életében Zürich, Bazel, Bern, Genf vandál módon lekapart és barbár módon bemeszelt katolikus bazilikáit, az boldogan lép be a legutolsó katolikus falusi templomba.

Krisztus eucharisztikus teste.

A katolikus Egyház szentségének legfőbb jellemzője, hogy belső összeforrásban áll a Szentlélek Istennel, akitől születik és akiből fejlődik, és a Megváltóval, aki olyan szerves egységben él vele, mint a fej a testtel. Ez az egység elsősorban az egész szervezetre vonatkozik. És a lelkek területén játszódik le. Nincs alkalmunk megfigyelni, hogyan alakul ki egy-egy lélekben a keresztség által egy-egy felsőbb életű sejtje ennek a szervezetnek, és ez a sejt, amennyiben egészséges marad, sőt a Krisztusból áramló szervezeti erő hatása alatt fejlődésnek indul, hogyan kerül a szervezetben mindig közelebb a Főhöz, és mint hősi módon szent, hogyan lesz maga is a katolikumnak másokba sugárzó erőközpontja.

Mindenesetre a katolikus Egyház nem olyan földi szervezet, amely egy tisztára csak elgondolható, de tényleg nem létező fogalom szolgálatában áll, mint a tudományos vagy művészeti irányok, nem is olyan vezérért lelkesül, akit itt-ott lehet látni, hallani, aztán a saját mindennapi életünkből eltűnik, hogy aztán valamilyen agitációs vagy ünnepi napon ismét megjelenjen. A katolikus élet nem kettős élet, melynek vannak hétköznapijai Isten nélkül, és

ünnepei Istennel. Bár ez sok katolikus lélekben megtalálható tévedés, a vasárnapi kereszténység, a szónak rossz értelmében.

Nekünk Krisztus nem olyan vezérünk, akihez kihallgatásra majd csak a külön ítéletkor fogunk jelentkezni, addig pedig magunkra hagyva, mint küszködő, harcoló, szomjas, fáradt, néha kétségesskedő karaván vonulunk *elhagyottan* a mi vezérünk oázisa felé, hogy ott majd örökre megpihenjünk.

A föltámadt Krisztus nincs úgy a helyhez és anyaghoz kötve, mint a történelmi Jézus, aki kénytelen volt folyton menni, hogy egy kis ország minden faluját és városát és azoknak minden lakóját felkereshesse és mindenki vel szöba állhasson. *En veletek maradok mindennap a világ végéig, és ahol ketten-hárman összejöttök az én nevemben, én is köztetek vagyok;* kijelentései igazolják, hogy Krisztus velünk éli le a mi vándorlásunk, a mi fejlődésünk életét a bölcsőtől a koporsóig.

És nemcsak azoknak, akik kimerültek, meginogtak, erőt vett rajtuk a sivatagi láz és kidőlnek a sorból a földre, a halál és a pusztulás homokjába, nemcsak azoknak siet a segítségére és adja a kegyelem injekcióit a bűnbánat szentségében, hanem mint ahogy a manna szállott valamikor minden nap hajnalán a zsidók táborára és táplálta őket egész vándorlásuk alatt, egy könnyű, csodálatos étel, amelytől nem lett beteg senki, amely szomjat is oltott, és amely ingyen, Isten ajándéka gyanánt elegendő mennyiségben állott mindenki rendelkezésére.

Kafarnaumban azt mondja Jézus, miután előtte való napon megmutatta hatalmát a kenyér felett, megszorítva azt szinte mérték és határ nélkül, megmutatva a maga testének csodás belső anyagfelettségét, járva a vizen: *Atyáitok a pusztában mannat ettek és meghaltak. En vagyok az élő kenyér, aki az égből szállottam alá; aki eszi e kenyeret, örökké él. És a kenyér, amelyet adandó vagyok nektek: az én testem.*

Aki eszi az én testemet és issza az én véretem, az énbennem van és én őbenne. Az én testem valóban étel, az én vérem valóban ital.

Ételre, italra állandóan szükségünk van, és pedig láthatólag. Az utolsó vacsorán Krisztus megadja ezt a mindennapi táplálékot, amelynek ereje abban áll, mint minden tápláléknak, hogy a maga erejét a felvevő szervezet szükségletei szerint átadja.

Az örökbefogadás a Szentlélektől, a Jézusból áramló kegyelem az Egyház sejtjeibe szellemi erők, és akármennyire reálisak is, mint mutatja a katolikus tömeg nagy különbözősége a nem-katolikus tömegtől, és amint mutatja a nagy szentek lajstroma, reális, tényleges szellemi erők, de mint ilyenek láthatatlanok, érzéketlenek. Krisztus pedig nagyon jól tudja, hogy nekünk embereknek a ténylegesség, a realitás az érzékszerveknél kezdődik. *Krisztus a maga kapcsolatát mindenegyes katolikus lélekkel az Oltáriszentségben teszi láthatóvá,* de úgy, hogy a lelkek fejlődését ne törje derékba, tehát nem abban a formában, amilyennel rendel-

kezett, amikor itt járt és tanított, mert az kannibálizmus volna, sem abban a formában, amint a sírt őrző katonák látták, akik elájultak és utána fogvacogva dadogták el, amit láttak, hanem az éhes és szomjas lelkeknek látható testi étel és ital formájában. Mi katolikusok tehát, bár testünk a Szentségnek csak a színeit emésztí, a lényegét: Jézus testének a lényegét a lelkünk kapja, és így testileg nem is válunk vérközösséggé, de mivel egy asztalnál ugyanazt a látható eledelt eszi a lelkünk, *lelkileg vérrokonokká leszünk.*

Az Eucharishtiában az Egyház szentsége láthatóvá válik. Láthatóvá válik elsősorban az a benső kapcsolat, amely bennünket Jézushoz annyira odatapaszt, hogy Ő bennünk és mi Őbenne, s láthatóvá válik az a benső kapcsolat, amely a katolikus Egyházat egy nagy élő szervezetté, Krisztus titokzatos testévé, a földön élő Jézussá teszi.

Az Eucharisztia a szent Egyház szíve, amelyből áramlik a táplálékot szertehordó vér, ezért látjuk, hogy az Eucharisztia milyen csodákat tesz a hit, az erkölcs, a kegyelmi élet terén.

Mennyivel szentebb lesz a házasság, ahol a két fél a szentáldozásban melegebb és bensőbb kapcsolatba kerül egymással és főleg szentebb kapcsolatba, mint a házasság elhatározása és megkötése alkalmával. Együtt áldozik a család és a gyermekek, s így a szülők közé a vérségi közösségen kívül felépül a lelkük szent közössége Krisztusban. Áldozik az iskola, egy-egy szervezet: hivatalnokok, katonák, orvosok, mérnökök a munkásaikkal, és nemcsak a pajtást, kollégát, kartársat, főnököt, alkalmazottat látják egymásban, de egy nagy, ugyanazt a Krisztust magában hordó Szentcsaládot, akikben a társadalmi és hivatási külső máz alatt már ott csirázik az örökkévalóság, a szentek egysége. Ha a mi társadalmunk ma annyira szétesett, atomizálódott s aztán az anyagiak miatt előbb-utóbb szembe is került egymással, abban nagy része van annak a hidegségnek, annak a lelki vérszegénységnek, ami a szentáldozástól való visszavonulással fejlődött a mai anyagiás társadalomban.

Igaz, csodákat az Oltáriszentség sem csinál. Rá nem erőszakol Krisztus senkire semmit a szentáldozásban sem. Ha ez így volna, egyszeri általános szentáldozással egy-egy nép minden szociális baját, amiknek erkölcsi alapjuk van, ki tudnánk véglegesen gyógyítani. De az is tény, hogy ha egy-egy szociális anket, egy-egy propaganda, egy-egy kedvesebb magas állású személyiség hatása alatt annyi mindnyájunk szívében rejtőző jó és szép jelenik meg a társadalmi életben, ezeknél mindnél nagyobb és maradandóbb hatással csiráztatná ki ugyanezeket a lappangó lelki szépségeket a szentáldozás, ha az mennyiségben és minőségben erősebb ütemben terjedne a katolikus rétegekben. Illetve visszaállana arra a magaslatra, ahol volt az őskeresztények világában. Mégis az volt a leghódítóbb kereszténység a szent Egyház szempontjából, mert jogilag az Egyházhoz tartozó keresztény tömegek csak a hit alapján passzívvá teszik az Egyházat.

Világhódító katolikum és Eucharisztia olyan bensőségesen függnek össze egymással, mint az atléta és az egészséges szív.

Ma már tisztán látjuk, hogy az Egyház nagy feladatainak a megoldásához nem nagy gondolkodók, nem nagy szónokok kellenek, hanem sokkal inkább szentek. Szentáldozás nélkül a katolikus élet teóriává válik, életté a látható szent katolikusok, az áldozó katolikusok teszik.

Befejezés.

Összefoglalva tehát: szent a katolikus Egyház, mert a Fiúisten rendeléséből származik a gondolata. A Szentlélek Isten teremti mindenegyes sejtjét a keresztségben. Krisztus mint fei adja meg az egyes sejteknek a szerepét, ki hol és hogyan állítsa Őt a világ elé. Hogy Jézus a világ végéig növekedhessen ezen a földön. Az eucharisztikus Jézus adja az egyes sejteket Övele és egymással összefűző erőt a szeretetet, Isten erejét.

Ami most végül a százalékot illeti, hogy ebben a szent szervezetben mennyi szent, igazi katolikus lélek mennyi nem szent, beteg, elszáradt sejtet bír el, erre vonatkozólag álljon itt Jézusnak a kijelentése: *keskeny az út és kevesen járnak rajta, mely az életre vezet. Sokan vannak a hivatottak és kevesen a választottak.* Százszázalékos arányra Krisztus Urunk sem gondolt soha. De viszont az arányt pesszimisztikusan sem szabad érteni. A szent Egyház egy olyan életerős szervezet, amely a maga belső bajait, mint az élő test, folyton, megállás nélkül gyógyítja, hiszen életereje a Szentlélek Isten kegyelme, amely Jézus misztikus testébe állandóan áramlik. Az utolsó percben munkába álló szőlőművesek is megkapják a teljes bért, a királyi lakomára a társadalom, tehát emberi ítélet szerint elveszett emberek is megkapják a meghívót, és be is jutnak. A jobb lator nyomán a fegy- és siralomházakban is születnek lelkek, illetve gyógyulnak meg.

Krisztust is állandóan azzal vádolták a „szent” farizeusok, hogy bűnösökkel van együtt, sőt még velük eszik. A katolikus Egyház szentségének szintén egyik jellemzője, hogy megharcolva a maga harcát az ételszentség terén, nem elítélőleg fordul a csatát veszített lelkek felé, hanem megértőleg, és viszont a maga egészségét nem félti attól, hogy érintkezésbe kerül a betegekkel.

A pogány világ még ott tart, hogy minden betegségre csak egy szert ismer: az operáló kést; a bűnös kiküszöbölését és összetörését.

Szentnek kell neveznünk azt az Egyházat, amely annyit fárad és áldoz oly lelkek érdekében, akik a világ ítélete szerint egy lépést sem érdemelnek. *Csak abban segítsen bennünket az Úr Jézus, hogy mennél több katolikus ébredjen öntudatra, hogy neki milyen nagy-szerű rangja és milyen felséges hivatása van ezen a világon a kenyér-kereseten kívül.* Ennek a felébresztésnek eszközei a hitbuzgalmi szakosztályok és egyesületek: a Credo és az oltáregyesületek, kongregációk. Ezek álljanak be teljes erővel, hogy a bűnös és szent katolikusok arányszáma állandóan javulást mutasson fel.

II.

Az Egyház szentsége

Írta: Németh István

„... Isten háza és a menny kapuja”.
(Gen. 28, 17.)

A keresztény hívek sokaságát egy közös kötelék fűzi Krisztus Egyházához: a keresztény szeretet köteléke. A szeretetnek ezt az egységét sem víz, sem föld, sem hegy, sem völgy, sem sivatagok, sem tengerek, sem nyelv, sem származás nem tudja megbontani és szétszakítani. Valóban, ez a szeretetkötelék átfogja a földkerekséget egyik szélétől a másikig, sőt átnyúlik a földi lét határain, át egészen az örökkévalóság birodalmába.

A szeretetnek ez az egysége már magában véve is csodálatos volna. Hiszen átlép a halál kapuján, hogy összefogja a földet, a mennyet s a tisztulás birodalmát. De egyetlen és páratlan azért, mivel ezt a széttörhetetlen egységet Krisztus Egyházának *szentsége* sugározza be és járja át s eleven kapcsolatot teremt az Isten és a lelkek között. Ez a szent ház, Krisztus igaz Egyháza valóban „Isten háza és a menny kapuja”.

De ennek így is kell lennie. Mert az Egyháznak és minden vallási közösségnek legfőbb célja, hogy Istenhez vezesse az embereket. Ennek a célnak elérésére az kell, hogy *az Egyház maga is szent legyen és az erkölcsi tökéletesség olyan magas fokán álljon*, hogy az Istenhez tudja vezetni s Istennek meg is tudja tartani állandóan és mindörökké az embereket. Lehelnie és nevelnie kell a szentséget. Jézus Szívéből kell vennie minden lélekzetét. Célja, értéke, hivatása nem lehet más, mint az erkölcsi tökéletesség. Értékét nem mérheti máson a történelem, mint az erkölcsi kihatások és eredmények mérlegén.

Itt nem arról van szó, hogy melyik egyházban vannak jó emberek, mert ezek mindenütt vannak, még a pogányok között is, hanem: hol rendszeresebb a lelki élet ápolása, és hol segíti az emberek tömegeit leghatásosabban az erkölcsi tökéletességre az egyházi élet.

A) *Az tehát a kérdés: Krisztus Egyházában, a katolikus Anyaszentegyházban hogyan teljesedik be mindez?*

Szent a tanításában.

1. Szent hitünk tanítása szerint a katolikus Egyház valóban szent. Éspedig mindenekelőtt *tanításában szent*. Az Egyház ma éppúgy, mint a kereszténység első századaiban, Krisztus Urunk *egész tanítását* hirdeti úgy, ahogyan az a Szentírásban s a Szent-hagyományban megvan. Ezt a tanítást egészen és hiánytalanul, szívósan és elalkudhatatlanul védelmezte s védelmezi és abból egyetlen betűt, egyetlen tételt nem áldozott és áldoz fél soha, senki kedvéért. Nem bánja, ha tüskön-bokron meghurcolják, de ragaszkodik állhatatosan és hűségesen az apostolok által Krisztustól átvett hitkincshez. A katolikus Egyház a hit tiszta megőrzésének nagy elvi érdekét sohasem rendelte alá sem hatalmi, sem más szempontoknak. Vérző szívvel bár, de inkább veszni engedte az egész Keletet, semhogy a Szentháromság tanából engedjen. Inkább eltűrte az egész Anglia virágzó katolikus életének pusztulását, semhogy elhagyja Krisztus tanítását a házasság szentségi jellegére vonatkozóan. Ezért volt kénytelen Bismarck, a vaskancellár elismerni: „Róma az eretnkségekkel soha meg nem alkudott.” S aki Krisztus tanítását minden időkre szentnek és érvényesnek vallja, az az Egyház hitkincséhez való ragaszkodásban nem üres és konok merevséget, érzéketlen maradiságot lát, hanem az erkölcsi tökéletesség, a hűség és hitbuzgóság hősi fokát csodálja meg.

Mi lett volna Krisztus tanításából, ha az Egyház az eretnekekkel itt is, ott is alkudozott volna? Mekkora zűrzavar és bizonytalanság uralkodnék az Úr Jézus tanítása körül, ha az Egyház feláldozta volna ezt vagy azt a hitelvet forró agyú és lázas elméjű hitújítók kedvéért? Krisztus Urunk varratlan köntöséből: az Isten Fia által lehozott és meghirdetett hitigazságok tökéletes rendszeréből nem volna már más, mint sok rongydarab, tépetten és elfakultan. A biztosság helyett teljes bizonytalanság, eligazítás helyett zűrzavar, a legfontosabb kérdésekben kapkodás és tétova tántorgás a pusztulás felé. Ahogyan felbomlik a családi élet egész rendje, ha a családfő enged a családtagok kívánságainak s megý mindegyik a maga feje, a maga vágyai, a saját érdekei után. Romlás és bomlás, a családi élet megsemmisülése lesz az eredmény. De „Róma az eretnkségekkel soha meg nem alkudott”. A hűtlen gyermeket ha meg is siratta, ha vissza is hívogatta, de Krisztus tanításából nem engedett, mert nem is engedhetett.

Az Egyház nemcsak azért szent az ő tanításában, mert a hitkincset (depositum fidei) a maga egészében sértetlenül és hűségesen megőrizte és tanítja ma is, hanem azért is, mert *a cselekvés szabályait* is mindig úgy hirdette, ahogyan azokat Krisztus Urunk tanította. Az *erkölcsi tökéletesség* szabályait ma is úgy kapja a katolikus ember Egyházától, ahogyan azokat a mi Urunk Jézus Krisztus lefektette: teljesen, biztosan és világosan, hogy mindenki tudhassa félre nem érthető módon, mit kell tenni és mit elkerülni nemcsak üdvösségének kockázata nélkül, hanem azzal a bizonyossággal, hogy a krisztusi törvények megtartása a tökéletes életre és

az üdvösségre segíti. Az *evangéliumi tanácsokat* pedig odatárja a nemesebb és a még tökéletesebb életre vágyó lelkek elé, megmutatva nekik a kereszti királyi útját, amelyet először maga Krisztus járt meg, s a tökéletesség napsugaras magaslatait, amelyekre az ő kegyelmével eljuthatnak.

Szent, valóban szent ház a katolikus Anyaszentegyház, mert szentek fundamentumának gránitkövei. Elömlik rajta isteni Alapítójának szentsége s összetartja az Általa földre hozott s az apostoloktól meghirdetett hitigazságok, erkölcsi szabályok és kegyelemeszközök kikezddhetetlen és megdönthetetlen rendszere, amely fölött a Szentlélek által kormányzott Egyház öröklik a jóságos és bölcs édesanya gondosságával és komolyságával. Ehhez a hitrendszerhez hiába közelít a hamis tudomány, az erkölcsi lazaság és felületesség; hiába támad ellene a pokol az eretnekek képében: Krisztus tanításának szentsége ma is tisztán, sértetlenül és elalkudatlanul tündöklök a tántorgó emberiség világnézeti zűrzavara fölött, hogy eligazítson, megszenteljen és tökéletesítsen minden jóakarátú embert s a beteg világnak visszaadja azt az erkölcsi egészséget, amely után vágyik s amely nélkül elbírható földi élet el sem képzelhető.

Szent a kegyelemeszközeiben.

2. Szent a katolikus Egyház *hitélete eszközeiben is*. A lelki élet bensőséges művelése annyira különleges katolikus sajátosság, hogy másról, mint katolikus hitbuzgalomról és erénygyakorlatról (aszkezis) alig beszélhetünk. Az erények rendszeres gyakorlása, mint a komoly és következetes életszentség tudománya és kialakítása, egészen egyedülálló katolikus jelenség.

A lelki élet eszközei között kiváló helyet foglal el a katolikus Egyházban szigorúan kötelező *istentisztelet*. A *szentmise*, Krisztus szenvedésének és halálának megújítása, napról-napra a Megváltó végtelen érdemeiben részesíti az embereket. A *hét szentség* a hívek egész életét megszenteli és különleges kegyelmeket eszközöl az élet bárminő nehézségének leküzdésére. A *bűnbánat szentsége* kiváltképpen hozzásegíti a bűnös embert a bűnöktől való szabaduláshoz és a megbántott Istennel való kiengesztelődéshez. Az *imádság*, amelyet az Anyaszentegyház nemcsak ajánl, hanem állandóan sürget és gyakorol is, Istenhez emeli az embert, hozzájuttatja áldásaihoz. Nemcsak a lélek, hanem a *test is kielégül* az Egyház istentiszteleteiben, mert a szebbnél-szebb, mélyebbnél-mélyebb, a bensőséges és meleg, változatos és művészi szertartások sokasága annyira magához ragadja az egész embert értelmi és érzelmi mivoltában s olyan bámulatos erővel fűzi a híveket az istenkeresés és istenszolgálat eszméihez, hogy azt leírni lehetetlen. Csak aki ezeknek a szertartásoknak a hatása alá kerül s igyekszik külső fényük mögött a mélységes értelmet is megkeresni, az fogja fel a bennük rejlő, Istenhez és a jámbor életre vonzó, eleven erőt, testi-lelki gyönyörűséget és épülést. Hány protestáns, aki csak belekóstolt szertartásainkba, kénytelen hangosan beismerni, hogy a katolikus Egyház

ceremóniái művészi szempontból nemcsak tökéletes remekművek, hanem gazdag, meleg, változatos és sokoldalú, szívet-lelket emelő istentiszteleti ténykedések, amelyekhez hasonló nincs a világon. A szentmise fölséges szertartásán kívül a diadalmas és áldó Krisztus feltámadási és úrnapi körmenetei a hódoló és imádó tömegek áhítatos odaadásában és leborulásában, a búzaszentelés könnyekig megható bensősége, a keresztjáró napok könyörgő bűnbánata, a búcsújárások alázatos és áldozatos hitvallása és új életre sürgető hatása mind-mind olyan istentiszteleti cselekmények, amelyeket csak a szent és megszentelő, az Isten Szentlelkétől vezetett Egyház gondolhatott ki és valósíthatott meg a hitélet fejlesztésére és a keresztény erények gyakorlására. Minden katolikus templom, minden gyóntatószék, minden áldoztatórács, minden szent hely, ahol hívők összesereglenek, leheli, ontja a változatos istentiszteletek báját, gazdagságát, melegét, s élet- és lélekújításra, szentebb, tökéletesebb életre sürget. Mennyi bűnbánat és megtörtség, mennyi őszinte jóakarat, mennyi önmegtörlás, mennyi jófelméltélet fűződik mindenegyes gyóntatószékhez! Mennyi lelki vigasz, mennyi emelkedettség, mennyi kegyelem és erő, mennyi lelkeség, mennyi istenszeretet árad a lelkekbe mindenegyes áldoztatórácsnál! Mennyi buzdulás fakad az egyházi év nyomán az ünnepek, a keresztútjárások, a missziók, a lelkigyakorlatok, a hitbuzgalmi egyesületek, az ájtatosságok szakadatlan láncolatából! Valóban, csak aki a lelkekbe lát, csak aki meg tudja figyelni az isteni kegyelem működését a küszködő, megtérő, a tisztuló és tiszta lelkekben és csak aki önmagán is érezte valaha a szentségi életnek átalakító erejét, csak az értékelheti kellőképp a katolikus istentiszteletben lüktető óriási erőt, azt a számtalan erkölcsi eredményt, amely azokat gyakorlati hatásukban jellemzi. Az az áhítat, bensőség, az ég és a lélek felé fordulás, amely a jámbor, sőt még a lanyhább embert is elfogja, ha katolikus istentisztelet külső és belső szépségeinek hatása alá kerül, sehol másutt fel nem lelhető, mint a szent, katolikus Anyaszentegyházban.

A szent Egyház kísér el bennünket a bölcsőtől a sírig. A szent keresztségben magához köt, Isten gyermekévé és a mennyország örökösévé tesz. Ráállít a megszentelődés útjára. Aztán az első bűnök, botlások után a bűnbánat szentségében tisztára mossa a gyermeklelket, hogy az első szentáldozás csodálatos ünnepén, ezen a felejthetetlen és gazdag örömnapon, Jézusé legyen egészen. Hol van a földön bensőségesebb, kegyelmesebb és szentebb egyesülés, mint a megtisztult lélek összeolvadása az Úr Jézus Krisztussal a szeretet szentségében? És ettől kezdve hányszor borul le a lélek bűnbánattal, irgalomért esedezve, s hányszor erősödik meg az anyagi kenyérrel és a szüzeket nevelő borral! Azután a bérmlás, házasság, utolsó kenet kegyelmei! Állandóan ontja az Egyház Krisztus kegyelmeit, hogy az élet nehéz útjain el ne tévedjünk s elegendő erővel rendelkezünk még a legválságosabb percekben is. És ott áll a szent Egyház a halálos ágy mellett is, hogy a végső

viaskodásból ne a sátán, hanem a távozó lélek kerüljön ki győztesen. Valóban szent, megszentelő, magasztos és egyetlen Krisztus Egyháza! Páratlan és egyedülálló! Le kell borulnunk az áldott Krisztus lábai előtt és megköszönnünk ezt a gyengéd, szerető, szent és szentté tevő édesanyát: az Anyaszentegyházat. Meg kell köszönnünk, hogy a tagjai lehetünk és áldásaiban, kegyelmeiben állandóan részesülhetünk.

Szent a szentjeiben.

3. Ha Krisztus igaz Egyháza szent az ő tanításában és hitélete eszközeiben, akkor a szentségnek még egy kiváló és perdöntő ismertetőjelével is kell rendelkeznie. Mert felmerül a kérdés: milyen számban és mekkora arányban tudott és tud kialakítani kiváló egyéneket, az erkölcsi tisztaság, nagyság és életszentség hősies magaslátán álló embereket: *szenteket*?

Erre a kérdésre könnyen megfelelelhetünk. Mert azt még a másvallásúak sem tagadják, hogy a katolikus Egyház nemcsak messze megelőz minden mást e tekintetben, hanem egyenesen egyedül is áll kiváló férfiainak és nőinek óriási seregével, ezek emberfeletti hősiességével. Ránk fogták százszor, hogy túlzók, világerősök, élehetetlenek vagyunk, de nem tagadhatják, hogy a katolikus Egyház a szentek és hősök nevelőiskolája. Hiszen a katolikus Egyháznak csak vértanúja számos millió van! Hogy nemes jellemeket és nagy embereket csak ez az Egyház tudott nagy számmal nevelni, annak kiváló megvallása Lavater protestáns német költő szava, aki a katolikus vallásnak elsőrendű jellemképző erejét Stolberg gróf megtérésekor így ismerte el hozzá intézett levelében: „Válj díszére a katolikus Egyháznak! Gyakorold azokat az erényeket, amelyek a nemkatolikusok részére elérhetetlenek... Légy szent, amilyen Borromei Károly volt! Nektek vannak szentjeitek, nem tagadhatom, nekünk nincsenek, legalább nem olyanok, aminők a tieitek!” (Rosenthal, Konvertitenbilder aus dem neunzehnten Jahrhundert I. 2. 21.)

Ugyanazokban az évtizedekben, amikor a reformáció az erkölcsöket magának Luthernek és Calvinnek saját bevallása szerint hihetetlen mértékben lazította, a katolikus Egyházban egymásután léptek fel a szentség és a jellem kimagasló hősei, mint V. Pius pápa, Borromei Károly, Nérei Fülöp, Loyolai Ignác, Xavéri Ferenc, Kosztka Szaniszló, Gonzaga Alajos, Nagy Szent Teréz, Keresztes János, Páli Vince és a többi. De előttük és utánuk is szentek és hősök hadserege jár. Az első keresztény századok egyházatyái és doktorai, a nagy hitvallók és hitterjesztők, a szent szerzetesek és remeték, szűzek és özvegyek, királyok és fejedelmek serege ragyogja be, mint tündöklő csillagtábor, a katolikus Egyház égboltját. De egészen napjainkig nem szűnt meg illatozni az életszentség virágoskertje itt a földön, hogy ontsa a nagy jellemeket és keresztény hősök sokaságát. Bosco Szent János, Kis Szent Teréz, Vianney Szent János, Hofbauer Szent Kelemen, hogy csak az ismertebbeket említ-

sük az újabbak közül, mind a mi korunk szentjei. Egyik-másik szinte kortársunk. És a vértanúk Mexikóban, Oroszországban, Spanyolországban, akik mostanában ontották vérüket Krisztusért és igaz Egyházáért!

Szent, szent a katolikus Egyház, hiszen leheli az életszentséget! Nézzetek a szentek seregére! A szentség fénye ragyog rajtuk, amint menetelnek előttünk végeláthatatlan sokaságban! A katolikus Egyház megszentelő ereje emelte ki őket a szürkesség és a mindennapiság lapályából, hogy az ég felé törjenek, mint a nap-sugárban ragyogó hegyormok! Mennyi megalázkodás, önkínzás, önfegyelmezés, lemondás, áldozatos szeretet Isten és az emberek iránt, penitencia, a földiek milyen lenézése és megvetése, mennyi kereszt-hordozás és kín, de mennyi lelki béke és tiszta öröm húzódik meg ezeknek a hősöknek: az Egyház szentjeinek többnyire rejtett életében! Nincs az a kor és hivatás, foglalkozás vagy életpálya, amely nem adott volna szenteket az égnek és a földnek. Ha a Minden-szentek litániájába felvenné az Anyaszentegyház az összes szentjeit névszerint, napok kellenének az elimádkozásához. Hol van még egy vallási közösség, amely az emberi történelem legnagyobb hőseinek ekkora sokaságával dicsekedhetik? Valóban, mi katolikus keresztények szentek unokái vagyunk! Arra hivatva mindannyian, hogy mi is szentekké legyünk, ahogyan szentekké lettek a mi példaképeink Krisztus kegyelme és Egyházának megszentelő ereje által.

És ne gondolja senki, hogy a legtöbb szent élete csupa rendkívüliség volt. Nem! Egyszerű, rejtett, alázatos élet, amely Krisztust követte, Krisztust utánozta, Krisztust alakította ki magában. Fülükben csengett az Üdvözítő szava: „Legyetek tökéletesek, amint mennyei Atyátok tökéletes!” Ezután a tökéletesség után vágyakoztak, ezért lobogtak, ennek a megvalósításáért hoztak sokszor emberfölötti áldozatokat, ezért vetették meg a világot és önmagukat. Az isteni kegyelem fölhasználásával tudtak lerontani minden akadályt, amelyek megszentelődésük útjában tornyosultak; ez a kegyelem feszítette meg akaratukat, hogy a mennyországot erőszakkal is elragadják. Nem a csodák, amelyek sokuk életében tündököltek már, tette őket szentekké, hanem életszentségük kényszerítette ki az isteni mindenhatóságtól azokat a csodálatos jeleket, amelyek életükben és haláluk után megnyilatkoztak. Vianney Szent János nem tett semmi különöset, csak gyóntatott, prédikált és segítette a szegényeket, de e nyilvánosság előtt lefolyt élet mögött ott rejtőzött az imában való elmerülés, a bőjt szinte embertelen gyakorlása, a dicsőség ormán is a porig való alázatosság. Apostol volt kifelé, minden földit megvető, alázatos, Istent kereső hős, szent befelé. — Lisieuxi Szent Teréz egyszerű kis életútja a kicsinyek, a szerények, a szürke tömegek példája lett. Csak szerzetének szent szabályait tartotta meg pontosan s vállalta a megaláztatásokat, amelyek sokszor igaztalanul érték. Csak szerette az Istent és Isten ügyét s kész volt a vértanúságra is a lelkek megmentéséért. A világ szemében kicsi volt, de az Isten előtt nagy, igen nagy: szent. —

Árpádházi Boldog Margit, akinek szenttéavatásáért most imádkozik az egész ország, az áldozatosság és alázatosság hőse volt. Istenben és Istennek élt. Ezért vállalt magára minden piszkos munkát konyhán és mindenütt, ezért utasított vissza koronás kéroket, ezért ostromozta, gyötörte és kínoztta önmagát. Így lett példakép és pártfogó, az Árpádház gyöngye, ékessége. — Szűz Szent Imre herceg kemény tisztasága ott ragyog a magyar ifjúság előtt örök időken át. Ő sem tett semmi különlegeset, csak odaadta magát Istennek imádság, böjt, önlegyőzések, áldozatok árán. Nem az e földieket kereste, mint a többi szent is kivétel nélkül, hanem az odafentvalókat. Nagy volt, szent volt, tiszta és szűz volt, mint olyan kevesen az ő népéből, azért lett örök példája minden magyarnak, kiváltképpen a magyar ifjúságnak. — Árpádházi Szent Erzsébet, a szegények gyámola s a felebaráti szeretet hőse, teljesen kiüresítette nemcsak a kincstárát, hanem magát is, hogy töltekezzék Krisztussal és az élet-szentséggel. Elűzték, koldussá tették, de lelke nem tört össze, szeretete Isten és az emberek iránt nem rendült meg. Tudott himnuszt énekelni ez a szent, királyi asszony a fagyos és piszkos istállóban is, a nyomorúság legmélyén is, megvetetten és megrugdaltan is, mert hajtotta a szeretet tüze az Isten karjaiba. — Xavéri Szent Ferenc megtéríti Indiát és Japánt, de rendfőnökének, Loyolai Szent Ignácnak alázatosságából térdenállva írja leveleit. — Assisi Szent Ferenc, a szent szegénység legnagyobb hőse, megfordítja az egész középkort, Istenhez vezeti a népek millióit. Lemond minderről, hogy mindent elnyerhessen. — Szent Alajos úgy félti szűzi tisztaságát, mint a legnagyobb kincset. Sanyargatja, gyöttri magát, hogy életének lilimillata átjárja az egész világot. — A szent vértanúk megszámlálhatatlan légijából csak szűz Szent Ágnes, Szent István, Szent Lőrincet említjük, akik fiatal életüket adták áldozatul Krisztusért és szent hitükért. A mai kor vértanúi közül kimagaslik P. Pro jézustársasági atya, aki a mexikói vallásüldözés vérengzése közepette alig 13 esztendővel ezelőtt halt vértanúhalált Krisztusért. Ártatlanul ítélték halálra, de nem zúgolódott mégse. A szentolvasót tartotta kezében, amikor kioltotta életét a hóhérok sortüze, s ajkán diadalmasan harsant fel Krisztus dicsérete: „Eviva il Christo Rey! — Éljen a Krisztus Király!” S milyen hős volt az édesatyja! P. Prot, Humbert nevű testvérével együtt a kivégzés után a katonai kórházba vitték, hogy hozzátartozóik a temetésről gondoskodjanak. A vértanúk 75 éves, ősz atyját a két Pro testvér barátai kísérték ki a kórházba. Az édesapa fájdalommal, de megnyugvással kérdezte: „Hol vannak a fiaim? Még egyszer szeretném látni őket.” Odavezették a holttestekhez. Ott állt az aggastyán könnyes szemmel a fiai mellett. Följük hajolt és megcsókolta homlokukat. Azután tiszta vászondarabkát vett elő s az első keresztyények példájára letörölte vértanú-fiainak arcáról a vért. Azután letérdelt és imádkozott. Ekkor jött néhány asszony kíséretében a leánya. A koporsók láttára hangosan zokogni kezdett. Az aggastyán ekkor fölemelkedett, odament leányához és szeretetteljes, de határozott

hangon azt mondotta: „Gyermekem, semmi okunk sincs a sírással! Adjunk hálát Istennek, aki erőt adott nekik a vértanúságra.”

Valóban, csodálatos az Isten az ő szentjeiben, ahogyan a zsoltáros király éneklí. De csodálatos Krisztus Egyháza is, amely az Úr Jézus kegyelmével, a szentségek és szentelmények erejével, az evangéliumi tanácsok megvalósításával neveli, nemesíti, megszenteli, az életszentség hősi magaslatára emeli az embereket. Csodálatos a katolikus Egyház, amely leheli a szentséget s szentjei által megszenteli e siralomvölgyét, az egész földi életet. Mutassatok még egy ilyen hadsereget, amely a katolikus Egyház vezetésével legyőzte a világot, legyőzte a poklok hatalmát s meghódította a mennyországot! Mennyire igazak Szent Pál apostol szavai: „Krisztus szerette Anyaszentegyházát és önmagát adta érte, hogy azt megszentelje, megtisztítván a víznek fürdőjével, az élet igéje által, hogy dicsővé tegye magának az Anyaszentegyházat, nem lévén azon szeplő vagy redő, vagy más efféle, hanem hogy szent és szeplőtelen legyen.” (Efez. 5.) Így lehetséges, hogy megvalósulhat Krisztus tanítása azokról, akik őt befogadják: „... hatalmat adott nekik, hogy Isten fiai legyenek”. (Ján. 1.) És befogadták és befogadják Őt ezrek és milliók, hogy növekedjék állandóan és szétáradjon a világon Isten fiainak tábora, a szentek dicsőséges hadserege, amely nemcsak a mennynek, hanem ennek az Egyháznak szentjei által megszentelt, bűnös földnek is dicsősége.

Szent az alkotásaiban.

De nem lehet szó nélkül hagyni a katolikus *szerzetesi intézményt* sem, mint az Egyház szentségének egyik bizonyítékát. Ezt az intézményt azért támadják az Egyház ellenségei olyan kitartó merészséggel és elszántsággal, mert benne az Egyház isteni erejének egyik legfényesebb bizonyítékát látják, amelynek elhomályosítására törekszenek. Ráfogják pl. a szerzetességre, hogy a más-világ keresése mellett elhanyagolja a földi kultúrát. Bár teljes mértékben elfogadjuk és nyugtázzuk azt a megállapítást, hogy a katolikus szerzetesi intézmény csakugyan az égiek keresésének legbuzgóbb apostola, viszont a történeti igazság nevében fenn kell tartanunk azt a tételt is, hogy az európai kultúrát éppen a szerzetesi intézmény teremtette meg. Az égre utalt, de ugyanakkor éppen az égi javak kedvéért emberszeretetet is gyakorolt és kultúrát teremtett.

Csak maga a bencés rend micsoda mérhetetlen kultúrmunkát végzett fővirágzása idején egyszerre 37.000 kolostorával! Csak a magyar bencések munkájára gondoljunk! Ott álltak a magyar kereszténység bölcsőjénél; s míg egyfelől a hitet terjesztették, másfelől megtanították a kalandozások népét a békés foglalkozásokra: földművelésre, kézművességre, iparra, azonfelül pedig iskoláik a szellemi javak sokaságát hintették és hintik el ma is a magyarság között.

Bizonyos, az európai népek műveltsége lényegében a katolikus szerzetesek műve.

De ennél sokkal többet jelent, amit az életszentség terén elértek. A keresztény felebaráti szeretet gyakorlásában főleg a ferencrendiek tűntek ki. Az erkölcsi kultúra és keresztény önfeláldozás diadalát jelenti, hogy pl. a XIV. században az Európá-szerte dühöngő pestis, a „fekete halál” szörnyű aratásán nem kevesebb, mint 124,434 szegény barát pusztult el a borzalmas járványban, mint önkéntes betegápoló és lelkipásztor. A trinitáriusok saját vagyonukat, s ha ebből nem telt, szabadságukat és életüket adták oda a rabszolgák kiszabadítására. A betegápolás, az ifjúság nevelése és oktatása és a lelkipásztorkodás terén egyaránt a szerzetesrendek megszámlálhatatlan hősi csapatai működtek és működnek világszerte. Mennyi istenszeretet, önfeláldozás, életszentség rejtőzik e száraz adatok mögött!

A külföldi missziók terén szintén szerzeteseket látunk mindenütt a legelső csatasorban, amint a bálványozást, babonát, tudatlanságot és nyomort irtogatva, meghonosítják az évezredes elhanyagoltságban élő népek között a kereszténységet és a keresztény kultúrát.

Mondhat tehát bármit az ellenség rosszindulata, a szerzetesrendek csodálatos munkáját az életszentség gyakorlása, a kultúra terjesztése s az emberszeretet önfeláldozó szolgálata terén elvitatni nem lehet. Maga Voltaire, a protestáns Leibnitz s annyan mások beszéltek a katolikus szerzetesrendekről az elragadtatás és bámuló tisztelet hangján. Az istentelen Clemenceau betegsége idején apácákkal ápoltatta magát; a vérengző Calles, Mexikó hírhedt elnöke, aki a szerzeteseket s azok iskoláit tüzzel-vassal irtotta, leánya nevelését mégis amerikai apácák vezetésére bízta. Valóban, a katolikus szerzetesi intézmény az Egyház jól rendezett és dicsőséges hadserege, amely mérhetetlen jelentőségű belső és külső kultúr-munkájában az Egyház szentségéből táplálkozik s onnan meríti hősi erőfeszítéseihöz minden erejét.

Hogy a katolikus Egyházon a szentség fénye ragyog, annak Krisztus rendelése szerint abból is ki kell tűnnie, hogy az isteni mindenhatóság „jelek”, azaz csodák által is tanúságot tesz mellette. (Márk 16, 17. 18.) Hogy a katolikus Egyházban a csodák isteni adománya máig sem veszett ki, annak beszédes bizonyossága *Lourdes*, amelynek csodás gyógyulásait sem a forrásvíz sajátosságából, sem más természetes alapon megmagyarázni nem lehet. Az akarat erős megfeszítésével (szuggesztió) meg lehet gyógyítani idegbajon alapuló elváltozásokat, de nem csontszút, tüdővérszt, nyílt, genyedő sebeket, eltört lábakat, hiányzó csontrészeket. *Lourdes* eseményeit ezer meg ezer orvos és természettudós vizsgálta meg, s egybehangzó véleményük szerint ezeket az eseményeket emberi módon magyarázni lehetetlenség.

Azonkívül a szentek életében is kétségtelenül történnek cso-

dák, amelyeknek részben egész népsokaság a tanúja. A katolikus Egyház ezeket a csodákat rendkívül szigorúan vizsgálja s csak a kétségtelenül igazolt eseményeket fogadja el. (Leibnitz és bíboros ismerősének közismert esete.) Leibnitz egy alkalommal egy bíboros ismerőse jelenlétében kételkedően nyilatkozott a szentek életében előforduló csodákról. Erre a bíboros hatalmas aktacsomót küldött neki áttanulmányozás végett. Az akták egy szenttéavatási per irattárának egy részét képezték, a szent sírjánál vagy közbenjárására vagy segítségül hívására történt csodás jelenségekre vonatkozó tanúkihallgatások eredményeit. Leibnitz áttanulmányozta az iratokat s azután e megjegyzéssel vitte vissza a bíborosnak: „Nos, e tényeket nem tagadhatom, s ha Róma mindig ilyen szabatos volna a csodás elbeszélések bírálatában, meg kellene hajolnom előtte.” Mire a bíboros mosolyogva felelte: „Tudja meg hát, uram, hogy ezeket a bizonyságokat, mint elégteleneket, Róma mind elvetette.” Róma nem szokott hiszékeny lenni e téren.

Szent a törvényeiben.

4. Végezetül *szent a katolikus Egyház az ő törvényeiben.* Vagyis arra törekszik, hogy mindnyájunkat Istenhez hasonlóvá tegyen az Istenember erényeinek utánzása által. Ehhez két dologgal segít hozzá: a cselekvés biztos és tökéletes szabályaival s a törvények megtartásához szükséges, eredményes ösztönzésekkel.

A katolikus erkölcstan három dolgot foglal magában: köteleseket Isten, embertársaink és saját magunk iránt. S ahogyan a törvénytudó kérdésére: melyik a törvényben a legnagyobb parancsolat, az Úr Jézus így felelt: „Szeresd a te Uradat, Istenedet teljes szivedből, teljes lelkedből és teljes elmédből. Ez a legnagyobb és első parancsolat. A második pedig hasonló ehhez: szeresd felebarátodat, mint tenmagadat. E két parancsolaton függ az egész törvény és a próféták” (Máté 22, 35—40.) — tizenkilenc évszázad múltával se találhat senki ennél tökéletesebb és egyszerűbb erkölcsi alapot. Az *istenszeretet lendíti* — amint már láttuk — az embereket a tökéletesség felé. Ez tartja vissza őket a bűnöktől, ez készít áldozatokra és lemondásra, engedelmességre és saját magunk megvetésére. Ez a szeretet átalakít és Isten fiaivá tesz bennünket. — Az *emberszeretet*, amelyben az ellenség szeretete is bennfoglaltatik, nem tesz különbséget görög és barbár, zsidó és pogány, szolga és szabad között, mert mindnyájan egyformán Isten gyermekei és Krisztusban testvérek vagyunk, akiket az Isten Fia drága vére árán megváltott s az örök boldogság útjára újra ráállított. Ez az emberszeretet mennyi hőst nevelt az Egyháznak! Mennyire megváltoztatta a családi és társadalmi életéről vallott, ferde felfogásokat! Mennyire megtelítette irgalommal, könyörülettel, jósággal az emberi szíveket! Ki tudná elszámolni a felebaráti szeretet ragyogó példaképeit és csendes munkásait, akik életet, egészséget, kényelmet: mindent feláldoznak segítésre szoruló embertársaikért? — A helyes

önszeretet parancsa egyenesen kötelezi az embert, hogy a lelkével többet törődjék, mint az ideigtartó dolgokkal. „Keressétek először az Isten országát és az ő igazságát s a többi hozzáadatik nektek.” Ez ösztönöz arra, hogy testünket és lelkünket mint Isten templomát féltsük és őrizzük, hogy szenvedélyeinket megfékezzük, a bűnöket kerüljük és az erényeket gyakoroljuk.

De a katolikus Egyház *elegendő ösztönzést* is ad törvényeinek megtartására. Elénk állítja Krisztust, mint az erények tökéletes *példaképét*. Valóban, istenembei alakja így is áll tanítványai előtt: „Példát adtam nektek, hogy amiként én cselekedtem, ti is úgy cselekedjétek.” (Ján. 13, 15.) A katolikus Egyházban megvan a *jutalom és a büntetés*. Egyrészt az igazaknak még a sok nyomorúság között is osztályrészül jut a lelkiismeret békéje és öröme ezen a világon, a másikon pedig az örök jutalom az Üdvözítő szavai szerint: „És mindaz, aki elhagyja házat vagy testvéreit... százszorosat kap és elnyeri az örök életet.” (Máté 19, 29.) Másfelől a gonoszokra örök büntetés vár. De nem hiányzik a *segítség* sem a törvények megtartására. Mert Isten mindenkinek ad elegendő kegyelmet a jó cselekvésére s a rossz elkerülésére és ha természetünk szerint gyöngék is vagyunk, készen áll számunkra a malaszt, amellyel megerősítve, bizalommal mondhatjuk Szent Pál apostollal: „Mindenre képes vagyok abban, aki engem megerősít.” (Fil. 4, 13.)

Világos tehát, hogy Krisztus igaz Egyháza nemcsak birtokában van a legtökéletesebb és legteljesebb erkölcsi törvényeknek, hanem rendelkezésünkre bocsátja a törvények megtartásához szükséges eszközöket is.

Ime, előttünk áll a *szent Egyház!* Tanítása, istentisztelete, eredményei, törvényei lehelik a szentséget. *Krisztus tiszta menyasszonya* a katolikus Egyház, amely szentségével Istenhez vezeti az embereket, s az erkölcsi tökéletesség olyan magas fokán áll, hogy nemcsak hasonló nincs hozzá a földkerekségen, hanem egyetlen és páratlan: olyan, amilyennek isteni Alapítója akarta, aki vele van és megszenteli a világ végezetéig.

A szent Egyház és a felekezetek.

B) De fejtegetésünk nem lenne teljes s bizonyításunk sok ember szemében nem volna meggyőző, ha ezen a téren *összehasonlítást nem tennénk a katolikus Anyaszentegyház és az elszakadt felekezetek között*.

Beszélhetünk-e az elszakadt felekezetekben szentségről? Mindenesetre. Nem tagadjuk, hogy a szakadároknál is, a protestánsoknál is akadnak kiváló erényekkel ékeskedő emberek. Hiszen valamennyi felekezetben van bizonyos töredék kereszténység, amelyet elszakadásukkor megmentettek s náluk is van jóhiszemű s néha alanyilag teljes elismerésreméltó keresztény élet. De intézményes, nagyfokú, mély és szervezett szentségi életről, sajnos, ők maguk sem igen szoktak beszélni.

Alapítóikon: Photiuson, akit a VIII. (keleti) zsinat erkölcs-telen élete miatt elítélt, Cerulári Mihályon, Nagy Péteren, Lutheren, Zwinglin, Kálvinon, VIII. Henriken, a „szúzi” Erzsébeten, Gusztáv Adolfon, Döllingeren, sehol sem övezi a vallási forradalmárok fejét az erkölcsi tisztaság nimbusza. A keleti egyházszakadás mintha egy pillanat alatt elvágta volna a Kelet vallásos életének ereit, a nagy férfiak azóta mintha egyszerre kihaltak volna benne.

A protestantizmus erkölcsöket aláásó hatásáról legőszintébben maga Luther Márton beszél: „A fősvénység, az uzsora, a paráznaság, tobzódás, káromkodás, hazugság és csalás teljes hatalomra jutnak nálunk... Látnivaló, hogy az emberek most kapzsi-bak, kegyetlenebbek, tisztátalanabbak, vakmerőbbek és gonoszab-bak, mint azelőtt a pápaság alatt... Az emberek valóságos ördö-gökké váltak... (Denifle: Luther und Luthertum I., 2. kiadás.) Így beszél maga Luther, aki maga sem élt erkölcsileg kifogástalan életet.

A protestantizmus azonban, sajnos, *elvileg* sem áll az élet-szentség talaján. Hiszen egyik alapvető tanítása, hogy az üdvösség elérésére untig elegendő a hit, jócselekedetekre nincsen szükség. „Vétkezzél erősen, de bízzál még erősebben”, mondotta Luther s ha ezt az elvet nem valósították meg hívei következetesen, ez csak az öntudatlanul megőrzött katolikus hagyomány eredménye.

Ezen nem is szabad csodálkozni, hiszen a Krisztus által a *megszentelődésünkre rendelt eszközök közül alig található náluk valami*. Még a hittanítás leglényegesebb kérdéseiben is olyan zűr-zavar van náluk, hogy a tapasztalat szerint az ő tanításuk inkább a racionalizmusnak és hitközömbösségnek, mint a szentségeknek kedvez. Elveti a szúzi tisztaságot, önmegtagadást, lemondást, egy-szóval mindazt, amit Krisztus és apostolai ajánlanak, amelyek a katolikus Egyházban a szentségnek leghatalmasabb hajtóerői. Ter-mészetes eszközökkel nem lehet elnyerni a természetfölötti életet; márpedig a protestantizmus az erények gyakorlását nem hirdeti és nem sürgeti, csak valamiféle homályos és meghatározhatatlan természetes jóságot. Ez pedig nem elég az üdvösségre. — *Az isten-tisztelete*, mivel hiányzik belőle az áldozat, hideg, rideg és üres. Szentségei nincsenek, hiszen a keresztség és az úrvacsora is csak jelek, nem pedig a kegyelem forrásai. — Nincs a protestantizmus-nak olyan *intézménye*, amely magán viselné a természetfölöttiség bélyegét. Nemcsak szerzetes intézményei nincsenek, hanem a szer-etet művei is lélektelenek, mivel hiányzik belőlük az önmegtagadás és szeretet. — De a protestantizmus még csak megközelítőleg sem tud hasonlót felmutatni, mint a katolikus Egyház *szentjei*. Gondoljunk csak alapítóira! S ahogyan az az egyént nem tudja megszen-telni, a társadalmat sem képes felemelni, hiszen számúzi az aláza-tosságot és engedelmességet, tisztaságot és lemondást, mert szerinte jócselekedetekre nincs szükség. Bizonyos, hogy a katolikus népek erkölcsileg magasabb fokon állnak, mint a protestánsok.

A felekezetek önmagukról mint a szabadság, a haladás, a felvilágosodás intézményeiről szoktak beszélni. De hogy az erkölcsi feddhetetlenség, nagyság és szentség díszes címeit tüzdelték volna valaha a nevük mellé, teljesen hallatlan, ismeretlen dolog. Ezeket a címeket ők maguk is mindig átengedték a katolikusoknak.

Az életszentség intézményes művelése, ápolása és védelme dolgában tehát a katolikus Egyház nemcsak vezet, de ez a vezetőszerepe annyira szembetűnő, hogy kétségtelen ismertetőjel gyanánt szolgálhat. Ha a „szentség” igazán kelléke Krisztus igaz Egyházának, ez az ismertetőjegy feltétlenül a katolikus Egyház javára dönti el a kérdést.

Mit ad a „szent Egyház” a nemzetnek?

C) Utoljára, hiszen ez is a katolikus Egyház szentségéhez tartozik, nézzünk szembe egy fontos dologgal. Hogyan állunk mi katolikusok nemzeti szempontból? Helyesebben: *a katolikus Egyház szentsége s erkölcsi tökéletessége használ-e és mennyit a nemzetnek?*

Ezt a kérdést legkönnyebben úgy dönthetjük el, ha a statisztika tükrén keresztül vizsgálódunk, és pedig ha kimutatjuk, hogy a nagy nemzetpusztító, modern társadalmi betegségekkel szemben mennyire csak a katolicizmus az, amely eredményesen tud megküzdeni. Három ilyen főbaj: *az öngyilkosságok, a házassági elválások és az egyke terjedése.* Mind a három végzetes baj: az öngyilkosság annak a jele, hogy az a népréteg, amelyben leginkább pusztít, milyen nagymértékben boldogtalan, s milyen kevésbé tud az élet megpróbáltatásaival szemben erős lélekkel helytállni; a házassági elválások a társadalom és állam alaposzlopának, a családi tűzhelynek felbomlását és részint a gyermekek rendes nevelésének megszűnését jelentik; az egyke pedig egyenesen a nemzet elfogyására, fokozatos kiirtására vezet. Már most el nem vitatható, hogy mind a három esetben a katolicizmus tud leginkább eredményeket felmutatni a társadalmi és a nemzeti fennmaradás szempontjából.

Alljon itt néhány kiragadott példa Pezenhoffer Antal hatalmas, statisztikai alapokon mozgó munkájából.

Ha teljesen egynemű s csupán vallásilag különböző rétegeket veszünk szemügyre, az egyes vallások döntő szerepe pl. az öngyilkosságok kérdésében egyenesen kiáltó.

Igy pl. Baranya megyében egymással határos a megye legkatolikusabb járása, a pécsi s a legkevésbé katolikus, a siklósi járás, amely azonban még felerészben szintén katolikus. Az előbbiben tíz év alatt 61 ember lett öngyilkos, a másodikban 139. Mindkettőt 100,000-es alapra átszámítva: a 94 %-ban katolikus járásban százezer közül öngyilkos lesz 153 ember, a félig protestáns járásban már 369, azaz jóval több, mint kétszerannyi. Pest megyében a legreformátusabb járás a dunavecsei. Erre a járásra esik a nagy vármegyében a legtöbb öngyilkosság is. A megyében ott van

egymás mellett három nagyhatarú, földművelő magyar város: Fél-egyháza, Cegléd és Nagykörös. Az első tisztán katolikus, a második felerészben az, a harmadik kétharmad-részben református. Az elsőben, amely pedig a legnagyobb a három közül, 10 év alatt 97 öngyilkosság fordult elő; a másodikban már 165, a harmadikban, amely pedig a legkisebb, 201. Pest megye keleti részében egymás mellett épült két község: Okécske és Újkécske. Az előbbi nagyrészt református, a másik katolikus. A katolikus Újkécskén 8359 lakos közül 9 lett öngyilkos, míg a csak 3100 lakosú Okécskén ugyanakkor 29. Hódmezővásárhelyen, amely többségben református, majdnem ugyanannyi az öngyilkos, mint a kétszerakkora s még hozzá sokkal városiasabb jellegű Szegeden. A katolikus Csongrád községben 56 öngyilkosság történt, míg a vele szomszédos, nem sokkal nagyobb, de vegyes vallású Szentesen 208. Feltűnő a túlnyomórészt katolikus Pestszenterzsébet, Kispest és Rákospalota öngyilkossági arányszáma, összehasonlítva a gazdag, de református Mezőtúr, Nagykörös és Szentes öngyilkossági arányszámával. A három-három helységnek majdnem egyenlő számú lakossága van. S az öngyilkosok száma mégis Pestszenterzsébeten csak 50, Kispesten is 50, Rákospalotán 35; míg viszont Mezőtúron 199, Nagykörösön 201 és Szentesen 208. „Tehát — mondja Pezenhoffer — Mezőtúron, Nagykörösön, Szentesen 4—5 református parasztgazda is felakasztja magát addig, míg Kispesten, Rákospalotán, Pestszenterzsébeten mondjuk, egy gyári leány mérget vesz be.”

A házassági elválások statisztikája, ez a szintén szomorú, társadalombomlasztó jelenség, ugyanezt a rendkívüli kédvező arányt mutatja a katolikusok javára. Nem számítva itt a vegyesházasságokat: 1913-ban (az utolsó békeesztendőben) 73,604 tiszta latin szertartású katolikus házasságot kötöttek s a világi törvényszék előtt ugyanabban az esztendőben 2156 ugyanilyen katolikus házasságot bontottak szét. Görög szertartású katolikus házasságkötés volt ugyanez évben 16,182, elválás pedig 300. Tiszta református házasságkötés volt 17,204, elválás 1528. Ágostai evangélikus házasságkötés 8891, elválás 487. Görögkeleti házasság 25,725, elválás 1634, unitárius házasság 357, elválás 39. Izraelita 6578, elválás 468. E számok azt jelentik, hogy Magyarországon minden 9-ik házasság felbomlik, ha a felek unitáriusok; minden 11-ik, ha a felek reformátusok; minden 14-ik, ha a felek izraeliták; minden 15-ik, ha a felek görögkeletiek; minden 18-ik, ha a felek evangélikusok; *de csak minden 37-ik bomlik szét, ha a felek akár latin, akár görög szertartású katolikusok.* Ebből egyenesen következik, hogy a családi élet legjobb fenntartója s a gyermeknevelés folytonosságának leghívebb öre a katolikus vallás.

A legmegrázóbb adatokat s egyben a katolikus vallás erkölcsi felsőbbrendűségére legfényesebb bizonyítékokat ott kapjuk, ahol az országpusztító *egyikét* vesszük szemügyre s a statisztika világánál megkérdézzük: melyik vallás tud az egyke terjedésének leginkább

gátat vetni. Pezenhoffer könyve szerint 1900-tól 1910-ig *a katolikusok a Dunántúlon 160,803 lélekkel szaporodtak*; a reformátusok ugyanazon időben ugyanott mindössze csak 13 lélekkel. Ez a katolikusoknál 7.24 százalékos szaporodás, a reformátusoknál csak 0.004 százalékos. Azaz: ott a katolikusok szaporodása, egyenlő tömegeket véve alapul, a reformátusokénak *1810-szerese*. Azt a népszaporulatot tehát, amelyet a hazának tíz év alatt a dunántúli 2.225,156 katolikus megadott, a reformátusok csak akkor tudták volna megadni, ha 4,027.532,000-en, azaz négymilliárdnyian volnának. Pedig a reformátusok között éppen nagyobb jómódjuk miatt a kivándorlás is kevesebb volt s a halálozás is, mint a katolikusoknál. — Pezenhoffer számításait a következőkben foglalja össze: „Az 1910-i népszámlálás a magyar birodalmat 20.886,487 lélekből állónak találta. Ha az ország 1870-től kezdve úgy szaporodott volna, mint a latin szertartású katolikusok, akkor 1910-ben 22.345,582 lakója lett volna; ha úgy, mint a görög szertartású római katolikusok, akkor 19.579,724; ha úgy mint a reformátusok, 20.018,725; ha ágostai evangélikus mintára, 18.673,802; ha úgy, mint a görögkele-
 tiék, akkor 17.891,078. A tiszta katolikus és a tiszta református szaporodás közti különbség: 2.327,857, a tiszta katolikus és tiszta ágostai evangélikus közti 3.672,080, a katolikusok és a görögkele-
 tiék közti 4.453,604. *Hazánk tehát a katolikusoktól 40 év alatt egy-egy Görögországot, Szerbiát, sőt Bulgáriát kapott, illetve kaphatott volna, ha katolikus lett volna. De hogy annyi lakosa van, mint amennyi van, azt is a katolikusoknak köszöni.*”

Mindezekből szinte kiált az a tanulság, hogy a katolicizmus nemcsak lelki, de nemzeti szempontból is legnagyobb áldása országunknak. S minél jobban él szent hite szerint a magyar katolikus nép, minél szentebb lesz, vagyis minél inkább töltekezik a katolikus Egyház szentségével, a belőle kisugárzó, megszentelő erővel, annál többet használ hazájának is.

Előttünk ragyog tehát Krisztus igaz Egyháza a szentség tündöklő fényében. Nincs nála különb, nincs nála szebb, nincs nála tisztább, nincs nála szentebb. Hasonlíthatatlan és páratlan, elérhetetlen és egyetlen, minden más vallási közösséghez viszonyítva. Jézus szentséges Szíve állandóan sugározza és ontja Egyházába a szentség kegyelmeit és ez a szentség kiragyog tanításából, istentiszteleteiből, szentjeiből és törvényeiből, hogy a tökéletesség magas fokára emelje, megszentelje s az örök üdvösségre elvezesse tagjait. „Az Isten akarata ez: a ti megszentelődésetek” — tanítja Szent Pál apostol. (I Tessz. 4, 3.)

„*Legyetek szentek!*”

Minden falusi templom, minden útszéli kereszt erre a megszentelődésre sürget. Szent Ciprián szerint: „Nem lehet annak atyja az Isten, akinek nem anyja az Egyház.” Erre kell gondolnunk, amikor katolikus hitünket gyakoroljuk; amikor életünkbe

befogadjuk az Egyház megszentelő erejét. Élni öntudatosan és maradéktalanul a katolikus hitet, hogy beteljesedjék rajtunk a Szentlélek sürgetése: „Legyetek szentek, mert én szent vagyok.” (Lev. 11, 44.) Ezért érzek és ezért élek együtt a szent Egyházzal; ezért fogadom el tanítását, ezért veszek részt buzgón és áhítattal istentiszteletein, ezért csodálom és követem szentjeinek ragyogó példáját, ezért vetem alá magam törvényeinek. Boldog vagyok, hogy része, tagja lehetek ennek a legszentebb földi közösségnek, amely, ha hűségesen kitartok vezetése mellett, nemcsak örök boldogságot biztosítja, de földi sorsomat is könnyebbé, tűrhetőbbé, boldogabbá teszi. Szent büszkeséggel illeszkedem bele ebbe az egész földkerekséget átölelő, a földet az éggel összekötő Egyházba, hogy áldásai, kegyelmei, a megszentelődés hathatós eszközei átalakítsák az Úr Jézus szerint az életemet. Szent örömmel és boldogsággal tekintek megdicsőült testvéreim: a szentek és az üdvözültek tündöklő táborára, amely végtelen menetben „követi a Bárányt, amerre megy”. Ezek mutatják előttem az utat, ezeknek példája erősít, ha csüggedek, ezek életszentsége fordítja tekintetemet az ég felé. Szent és tökéletes akarok lenni én is, mint ezek voltak, nem száraz ág az Egyház szentséget virágozó fáján. A szent Egyház az enyém és én az övé vagyok. Megyek az általa mutatott úton erős hittel, tiszta erkölcsökkel, az életszentség után sürgető, szent lázzal. Megyek át a kísértések, a rossz hajlamok, a gonosz világ, az emberek rossz példája s az élet kevélysége száz akadályán, mert — tudom — örködik fölöttem Kriszusz tiszta menyasszonya, a szent Egyház, az én Egyházam, amely értem, az én boldogításomért van, hogy „életem legyen s mindig bőségesebb legyen”, hogy szentté legyek, tökéletes legyek s ez által elnyerjem az élet koronáját. Amen.